

Origo iuris humani

Incipit processus iudiciari⁹ eximij doctoris iuris canonici Johannis de Urbach.

Rnoie domini amen Rex

pacific⁹ cūctor⁹ causa effectiua et finalis. de sum. tri. c. j. de reliq. et vene. san. glori⁹ osus de⁹ in pn. li. et in. l. j. C.

de sum. tri. boiem ad sui similitudinē forma⁹ tū. xxiiij. q. v. bec imago. de pe. di. ij. pncipiū. **B**ectū creauit. Eccles. vii. c. in fi. Et disposuit sibi subditos pudicos fore pacificos et bonos. vt in pbemio cōpilatiōis Gregoriane ad eoz regulationē ius naturale cōcreando v. di. in pn. **Q**ue lex naturalis ad regimen creati boīs sūm statū pmeue dispositiōis ipsi ius creatoris sufficiēs existebat. **C**ū ipse creator op⁹ nō nouerit impfectiōis. de bap. maior. v. sed adhuc qrit. qua lege omnia cōmunia erāt. j. di. ius naturale. viij. di. quo iure. **S**z qz ipsi subditi tales nō pmanerūt sūm dispositionē et voluntatē creatoris. **N**ā multiplicato genere humano iure gentiū oia sūt bella et distincta rex dominia. ff. de iusti. et iure. l. ex viure. et j. di. ius gentiū. Et homo infinitis se imiscuit qstionib⁹. Ecclesiastes vbi. s. **E**t ipsi subditi cupidi erāt ad aliena. et ideo lites insurrerūt. **C**ū Seneca. **H**omines qntissime viuerēt in terris si bec duo pnoia non essent vel de medio tollerent. scz meū et tuū. Et alibi dicit. **N**ostri essem⁹ si nostra nō essent. **N**ā cupiditas effrena ex humane cōditiōis corruptiōe surgēs. pacē odiens. lites et iurgia nutriēs et inducēs. tor noua litigia generat qz plura sunt negocia qz vocabula. fr. d. p. scrip. ver. l. natura. extra de psti. nā pcupiscētiā. xlvij. di. bonoz. et in pbemio pōdicte cōpilatiōis. **E**t natura humana ad dissennendū pna. de cōse. di. iij. sicut in sacramētis. de pcel. pben. qz diuersitatē. nouas deproperat edere formas. C. de vere. iu. enu. l. i. j. **S**ed qā diuie. **H**inc est q forma litigādi et placitādi vsus in paradiso videt exorta. **N**ā cū Adā

redargueret a dño de inobediētia. relationē hui⁹ criminis pueritū cōiugē. imo in cōiugis auctorē. cū dixit. **M**ulier quā dedisti mihi sociā me decepit et comedi. de pe. di. ij. spēs **I**te ex lege veteri ordo iudicioz cōprobatur. **N**ā Moyses ait. **I**n ore duoz vel trium tē **D**eut. xx. et de iudi. nouit. de testi. in oī. **I**te et in nouo testamēto. **C**ū apls. **S**ecularia iudicia si habueritis tē. j. **C**oz. vi. rj. q. i. s. et his **Q**uare sūm hmōi statū nature corrupte nō sufficiebat lex nature. s. necessaria erat pmulgatio legis positue. qā nisi lites p iusticias repmerent in mūdo nō esset pcordia. **F**uit ergo necessaria humani generis adinuētio ad effectū. vt hmōi appetitū noxiū refrenaret. et boies in trib⁹ iuris pceptis. videlicet honeste viuere. alterz nō ledere. vnicuiqz ius suū tribuere informaret. ff. de iusti. et iure. l. iuris pcepta. **E**t i pbemio supra allegato. vt sic boiminū coereret audacia. et inter improbos i nocentia tuta redderet. iij. di. facie sūt leges et vt boni qete viuant inter malos. xxiiij. q. v. **N**on frustra. **E**t ne qz temeritate ppria sibi sumat vltionē. **E**rgo si boies i pmeue dispositiōis statu et innocētia pmanissent. latio legis positue necessaria nō fuisset. **A**d qd enī indigerem⁹ iuribus de libel. obla. et lit. ptes. et si milib⁹ si lites nō essent. **C**ū igit ex cupiditate et malicia boīm lites orre sint et ptenones inducte. hmōi et similibus iuribus vt iure positiuo indigem⁹ ad negocia piractāda et lites dirimēdas. **S**z licet ius sup⁹ emanauerit positiuū. tñ cū hoc exercitiū et sciētia placitandi maxie sunt necessaria. xlv. di. licet plerūqz. l. di. vt cōstitueret. **E**t p sciētiā et experiētiā ois acqrit noncia. iuxta illd. **E**ius et ars docuit qd sapit ois bō. **E**t iuxta dictū phi. in. j. metap⁹. **E**xperiētia facit arē. **N**ā oē aruifi cū pexercitiū recipit incrementū. **I**n. l. legatū fuis. s. omatricib⁹. ff. de le. iij. **E**st enī ipsa experiētia efficax rex magistra. de elect. qz sit. li. vi. **C**ū lex cōmedat iuris peritos ex experiētia rex. vt in psti. ij. s. j. **E**t expri causarū iudices dari possunt. C. de iudi. certū. **N**ā in expertus pauca cognoscit et maxie circa formas libelloz et ordinē iudiciariū. circa quē debite pertractādū requit experiētia. **C**ū dicit **S**of. i libro

Verf. b.
Annot. iust. b. c. l. 2
et pncipiū
Et quid nō
actio iust. b. c. l. 2
et pncipiū

Et pncipiū
Et pncipiū

De diffinitione et personis iudicij

iuris ciuilibi pñ. q̄ difficile est vt q̄s sciat bñ libellos difficiles cōponere et ordines iudicij practicare. enā si alā bon⁹ sit in legib⁹. intellige in causa criminali vel ciuili. nisi in causariū exercituo puer set. **Nā** vt dicit **Bul.** in spe. de libel. pcep. in pñ. circa libelloz cōceptionem grāde piculū imminet. Et q̄si tota vis iudiciorum i eis rite cōcipiendis p̄sistit. facit de iudici. examiata. de symo. licet bely. cū similibus. Et pauci reperiunt in h̄ plene instructi. imo nullus est q̄ plerūq̄ in his vario nō obducat errorē. ad hoc de imu. eccle. aduersus. **Id** circo dñoz meoz sup̄ h̄ dicit⁹ instantia libelloz et alioz actiū iudiciarioz formas tradere et declarare in iēdo. et iudicioz debuī ordinē et frequentatiū p̄ singulos act⁹ et partes iudiciales p̄ media p̄ que ad finē causariū deuenit cōpetenti et regulato ordine explicare. q̄ntū mihi est possibile. Quia licet reuera ad hoc insufficientē me cognoscā faciā tamē q̄d possum. xxi. q. ij. faciat bñ. Et sufficit q̄ i paucis amici labori p̄sulat. vt dicit lex. tutor. ff. de nego. ges. Et l. tutores. in. §. q̄ se. in fi. ff. de ad. mini. tuto.

Dicit quid sit iudicium cu3 declaratione et personis eius

Eo antequā ueni
Iam ad ppositū p̄ euidētia p̄mitto. q̄ iudiciū est act⁹ legitim⁹ trium p̄sonaz. iudicis. actoris. et rei. Ita dicit **Hosti** ens diffiniēdo i sum. de iudi. in pñ. Et **Boh.** an. in additōib⁹ speculi. ti. de actore. in pan. et doctores cōmuniter. **In** hoc q̄d ē actus triū p̄sonaz includunt duo. s. p̄cessus et personē iudicij. Et licet sint aliqua iudicia in q̄b⁹ nō sunt omnes p̄sone ille. vt in iudicio inq̄sitionis generalis ubi nō est p̄sona actoris et rei de quo in. c. bone. j. de elec. Et in iudicio inq̄sitionis specialis q̄ fit ex officio iudicis. nemie puocante vel instigāte. de accusa. inq̄sitionis. Et q̄si epus inq̄rit contra p̄sbyterū fornicarium. et c. q̄liter. ij. ubi deficit p̄sona actoris. et sup̄ crimine notorio ubi nō erigit⁹ p̄sona accusatoris. de accusa. euidētia. Tamē ad huc stat vā p̄dicta diffinitio. q̄a in inq̄sitione sp̄ali que fit ex officio iudicis fama vel infamia p̄

cedere debet. vt in iurib⁹ supra allegatis. **E** illa est loco actoris et ei⁹ typū gerit. vt ibi notat. et inq̄sitione generalis ad sp̄ale ordinatur. Et ita enā finalit erit ibi sicut i speciali repire actorē. **S**ici iudicio q̄d habet super notorio crimine potest dici q̄ ibi notoriū supplet locuz et vice accusatoris interpretatur. Et licet q̄cūq̄ iudicio ordinatio p̄ inq̄sitione seu extra ordinario p̄dicte tres p̄sone substantiū habebūt fictē vel vere. vt salitē representantur. Et ita iste tres p̄sone sunt de esse iudicij et suba. s. iudex. actor. et re⁹. **S**unt tñ enā alie p̄sone q̄ q̄nq̄ in iudicio interueniūt. et illaz alique agūt vt defendūt sicut p̄curator. cōiuncta p̄sona. defensor. executor. syndic⁹. yconom⁹. tutor. curator. Et q̄dā alie. de q̄b⁹ **Bul.** in spe. parte. j. in tercia p̄cula p̄totū. **S**ille p̄sone sunt in iudicio agendo vel defendendo noīe alieno. videlicet noīe actoris vt rei vel vtriusq̄. s. alit⁹ que noīe actoris. aliq̄ noīe rei. et sic nō sūt necessarie. **A**lie nec agūt nec defendūt. s. sūt ibi vt p̄stent adminiculū ipsi⁹ cause vt aduocati. de postu. p̄ totū. de iudi. pastoral. vt lit. non p̄test. c. j. **I**te testes. iij. q. iij. c. j. de p̄. sig. forus §. in omni. **L**abellio vel ipsi⁹ loco duo viri idonei q̄ iudici acta cōscribant. de p̄ba. q̄mā cōtra famā. Et nūci⁹ seu executor q̄ citet et referat. de offi. dele. p̄udentia. j. **B**e. de appell. cu3 parati. Et ille p̄sone enā de necessitate nō habent esse in iudicio. s. ad effectū. s. vt adminiculū. ceu supra dixi. Et de istaz p̄sonaz offi. cius et eoz exercitio ac formis q̄b⁹ p̄stuant. et alijs circa h̄mōi ad practicā p̄nētib⁹ suo rpe patebit in p̄cessu. Et circa h̄mōi p̄sonas et eoz officia versat p̄m⁹ liber decretaliū. Et tota p̄ma p̄ speculi iudicialis **Bul.** durāt q̄a p̄us p̄sona q̄z rano cōsiderāda seu q̄rēda est. ff. de iure codicil. l. istoz q̄dam referūt. de despon. impu. ad dissolnendū. **M**odo de alia p̄te diffinitionis q̄a dictū est q̄ iudiciū est act⁹ et c. **S**ciendū q̄ ad illi⁹ act⁹ iudiciarij debita explicatiōe et p̄fectione ambulat per multas partes et actus particulares. et cerio ordine a iure et causariū consuetudine introducto regulate procedendo ad finem. que si nem imponit negocio. de seq̄. pos. et fruct. c. j. puenitur. Et istū ordinē iudicij ac eius p̄es

In quibus causis ordo seruatur

practat liber secundus decretalium. **E**uil. in spe. in pte scda p totu. Et ibi in principio istius secunde ptis enumerat debito ordine partes seu membra pcessus iudicarij. scilicet ista membra que conueniunt et vtriusque plurimum contingere solent. Licet enim aliquando alia occurrant vtriusque dicuntur in principio. et aliqua etiam enumerat decre. quoniam. extra de pba. non in ordine poia obseruando vtriusque notat. Et istarum partium iudicarij sunt de substantia pcessus vel ordinis iudicarij. vt libelli oblatio. de q. i. c. j. de libel. ob. in fi. glo. et i. cle. sepe. de v. sig. in glo. q. est sup vbo necessario. Item lites prestant. de lit. pretest. c. vnico. vt lit. non pretest. q. si p totu in rubro et nigro. Item conclusio. de qua in alle. cle. sepe. in glo. v. conclusio ne. Item lina et qd ferat in scriptis. de sen. et re iudi. c. vlt. l. i. v. Item qd non sunt de substantia vt sunt exceptiones replicaciones etc. Et ordo iste iudicarij non debet ptermitti confundi vel p posterari. alio ex omissione pfulsione vel p posterari induceret et surgeret nullitas iudicij et pcessus. ij. q. vj. §. diffinitiuus. et sequenti. de accusa. q. lites. ij. et in spe. de sen. pla. §. iuxta p. positione. Nec potest ptermitti etiam de consensu partium. vt in glo. notabili. in c. de causis. d. of. fi. dele. et est glo. ij. in cle. sepe. palle. in glo. vlti. Et huiusmodi actuum particularium quod sunt ad iudicij seu lites ordinatione. Queda ad lites seu cause instructione et decisione. Tunc citaciones satisfaciones sunt actus iudicij ordinarij. et his similia. Et pfectiones attestaciones pbandes et ista que faciunt respiciunt sunt actus cause instructionis et decisionis. de q. p. Hostie. et Inno. in c. causam. extra de testi. et in cle. sepe. de v. sig. in glo. v. defensiones que faciunt ad lites. Et huiusmodi pcessus iudicarij ordinarij in causis regulariter obseruandis.

De causis in quibus dictus ordo iudicarij non necessario per omnia seruatur semper

Eo sunt aliqui ca

sus in quibus ex privilegio iuris vel hominis aut ex causarum natura ordo huiusmodi per omnia necessario non obseruatur. vel etiam nullo modo debet obseruari. nec potest ptes iudicij in eis ambulare Exemplum de causis privilegialis

a iure. vt est causa beneficialis matrimonialis usurarum et decimarum. In quibus cognitio et dispositio iuris iudex tenet ordinem iudicarij obseruare. Et ideo dixi necessario. quia per si vult. vt i. cle. dispendiosam. de iudi. De privilegijs hominis. vt quoniam princeps causas committit. et in eis pcedi mandatur simpliciter et de plano. et sine strepitu iudicij et figura. et tunc iudex non potest per omnia seruare ordinem iudicarij. quia tunc ista que sunt de figura et substantia iudicij non debet obseruare. vt est libelli oblatio. lites. pretest. Et ista sunt de strepitu iudicij. sicut exceptiones. appellaciones. replicaciones. et que tunc formantur quoniam in alijs amputare debet et repellere. Et dixi quod non debet tunc solennis ordo seruari. si tamen obseruetur partibus non contradicentibus valet. vt in cle. sepe. pluries alle. vbi traditur forma pcedendi que in tale mandatum debet obseruari. Item quoniam ex natura cause non obseruatur. Exempla vt in notorijs. Nam ordinem iudicarij seruare in eis esset ordinem puertere. vt in decretis ad nostram. ij. diuine iura. de que etiam in c. vestra. et in c. tua. de coba. cle. et mu. Item in sumarijs cognicionibus in quibus etiam non seruatur. nec fit tractatus per partes iudicij. sed iudex summarie pbandiones recipit et se informat. de que in spe. de of. om. iudi. §. postremo. Et ideo dixi. vel nullo modo debet obseruari. Item in iudicio extra ordinario videlicet in quibus ordo. quod expedit officio iudicis non ad puocationem alicuius vel instigationem. et licet non seruatur ordo iudicarij. vt in c. quoniam frequenter. vt lit. non pretest. in §. sunt et alij. cum remissionibus. Et sic secundum diuersitatem causarum diuersi insurgunt pcessus. De istis ergo omnibus iudicijs et pcessibus. et de pcessu executionis ad gratias videbimus successiue

De preparatoria iudicij

Primo ergo de iudicio

ordinario antequam ad ipsius expeditionem accedat est aduertendum. quod sunt quedam preparatoria ad ipsum iudicium vt probentur quedam inuestigatio vel premeditatio matura. per quam mente et corpore se preparat iudex et ptes saltem actor ad iudicium subintrandum vel non. Et isto modo intelligendo ponit Euil. in spe. speciale rubricam de preparatorijs iudicijs. in parte secunda. rubrica prima.

Requisita ad iudiciū

videlicet circa pñ. **U**t agere volēs ⁊ accusa-
re. pmo pſulat amicos. videat an habeat p-
bationē. ⁊ vtz expediat ſibi litē mouere. iij. q.
iij. de inducijs. pvideat ſibi de aduocato ⁊ te-
ſtib⁹. cū perinonib⁹ pferat. ⁊ ſe pñuniat. qz li-
tis enī dubi⁹ eſt. ff. de pecul. l. qd debet. Et
ex q actor in ſtate aduerſario cogit litē pſeq.
Hinc eſt q inducie deliberatoz ſibi nō pce-
dunt. ſ. actori. **D**e his ⁊ alijs articulis pmo in-
ueſtigandis nō ſpe. vbi primo alle. **I**te circa
iudicē q in cauſa criminali pñs dñ examiare
pſonā accuſatoris. q intēdō moueat cur⁹ ſit
opinionis. iij. q. vii. **S**i q ſūt. zc. **I**te in cauſa i-
uriarū iudex ſp labore ⁊ ad ptes cōponēdū. in
q actiōe poſſime pcedit cōpoſitio. xc. diſ. c. j.
⁊ c. ſtudendū. Et qñā enā in civilib⁹ cauſis
iudex tēdere dñ ad cōpoſitiōz. de mu. pe. ca. j.
Et marie pcedit cōpoſitio actore vincēte. vt i
addi. ſpe. no. **F**o. an. in ti. pr. alleg. **E**nī vt ibi
dicit ſpe. **R**emini expedit vt nimis facilis ſit
⁊ prompt⁹ ad ligandū pp̄t piculū aie. **E**nī
dñ in euāgelio. **S**i qñ voluerit tunicā tuam
tollere ⁊ tecū in iudicio pcedere zc. **M**atth. v.
xiij. q. j. ⁊ in. **S**. j. Et apls **S**ecularia iudicia ſi
habueris pñm eſt i vob⁹. ⁊ vos pñpibiles
deo facietis. j. **C**or. vj. xi. q. j. **S**. ex his. Et mari-
me nō expedit clericis. qz nemo deo militās
iplicet ſe negocijs ſecularib⁹. ij. ad **T**himo. ij
ne cle. vñ mo. c. j. multo min⁹ religioſ. xvi. q. j.
monachia monaſterio. qz ſuos dei nō opor-
tet ligare. de ſynō. c. vñico. **I**te nō expedit p-
pter dubiū lris euentū. vt dixi zc. **E**nā nō. de
cau. poſ. ⁊ pñ. c. paſtoral. in pñ. **P**riorior er-
go qñs ſit ad cōponēdū qz ad pñendēdum.
de irāſac. c. fi. cū ſimilib⁹. **A**lia ⁊ ſilia dicūt
pparatoria. **P**oſſunt etiā dici pparatoria
oia iſta q pcedūt litē pñſta. vt dicit **S**uil. an
gli. **P**ro q facit qd dicit **S**uil. in ſpe. pte. ij. in
pñ. v. j. vbi dicit q ordo iudiciari⁹ pprie dñ in
iſtis cōſiſtere q agunt inter lit. pñſ. ⁊ iniam.
cū lit. pñſ. ſit exordiu. c. ex pte. ij. de vñ. ſig. **E**um
añ eā qñ nō dicat agere ſed agere velle. quia
iſta q pcedunt nō ſunt pprie de ordine ſed p-
paratoria. Et ſim **I**ñ pñmus liber decre. ⁊ pñci-
piū ſecūdi libri vñqz ad ii. de lit. pñſ. Et iſtud
qd tractat **S**uil. in ſpe. in tota pte. i. videlicet.
circa pſonas iudiciū. arbitroz. aſſeſſoz. actor-

rum. rei. ⁊ aliarū pſonarū. ſuo vel alio nomie
agendo vel defendēdo. aut adminiculū pñſtā-
do in iudicio interuenientiū. **E**t enā in ſecū-
da pte vñqz ad titulū de lit. pñſta. **S**ūt ⁊ alia
pparatoria. que etiā cōpetunt poſt lit. pñſt.
de qbus in ſpe. dedilat. **S**. j. vñ. pparatoria **D**e
qbus ſuo loco videbim⁹. **I**ſtis pñ iſtis
veniendū eſt ad ppoſitū ſc3 ad declarationē
proceſſus ⁊ ordinis iudiciari⁹ ⁊ ordinari⁹ re-
gulatim totū ipſum pceſſūz diuidēdo i tres
partes. ſicut enā diuiſit **S**uil. in ſpe. parte. ij.
in principio **P**rima pars a pma vocatione
ſiue citatione incipit. ⁊ durat vñqz ad lit. pñſ.
excluſiue **S**ecūda pars incipit a litē cōteſta.
⁊ durat vñqz ad ſententiā diffiniuiā excluſi-
ue. **T**ertia pars incipit a ſentētia ⁊ durat vñ-
qz ad eius effectualē executionem ſi non fue-
rit appellatū. alias ſi eſt appellatū ſuſpēditur
executio quouſqz cauſa appellationis fuerit
finita. de iure iuran. venientes. cū pñcord.

De his que expediuntur in prima
iudicij parte

In prima parte ex-
pediunt omnia iſta que occurrunt
circa cōpetentiā vñ incōpetentiā iu-
dicis ⁊ eius iuriſdictionē. videlicet an iuriſ-
dictionē hēat in reū vñ nō. Et ſi h3 an ſit re-
ſabilis vel declinabilis. **I**te circa perſonam
actoris. an legitimā habeat perſonā ad ſtan-
dum i iudicio vel nō **D**e habilitate ⁊ ido-
neitate perſone rei nō querit nec diſputatur
quia ex quo reus vocat⁹ ad iudiciū qualiſcū-
qz ſit ſe defendere poteſt **E**nde dicit. ſi diabo-
lus eſſet in iudicio vt reus non eſſet deſenſio
ſibi deneganda. cū ſit iuris ⁊ equitatis natu-
ralis. de excep. cū inter. **E**nde dicit ibi **I**nno.
q reus non habet firmare vel legitimare per-
ſonā ſuam in iudicio. ſed hoc ipſe firmabit q
vocat⁹ eſt cū neceſſario habeat reſpondere
de iudic. intellexim⁹. **E**t iudiciū redditur in-
uitum. ff. de ver. obli. inter ſtipulantē. ⁊ hoc i-
re neceſſario. **I**tem querit enā in eadē par-
te de perſona pcuratoris an poſſit ſtare i iu-
dicio. de probat. poſt ceſſionē. an habeat ſuf-
ficiens mandatum. de procura. c. j. bec ⁊ ſilia
expediunt. **I**tem de loco iudicij an ſit iutus

*habilitas pñ
legalis pñ*

*zant pñ pñ
iudiciū in iuris
pñ pñ*

Diuisio iudicium

et idoneo reo. de ap. ex pte. j. Item forma libelli. de iudi. examiata. De his et similibus visum est p̄uē q̄si de p̄ambulis ad iudiciū. In huiusmodi p̄e p̄ma q̄rit de cōpetētia vel incōpetētia fori. de legitimatōe et habilitate vel inhabilitate p̄sonarū tūc in iudicio interueniētiū. de idoneitate v̄l refutatōne loci. et aptitudine et ineptitudine libelli. sufficiētia v̄l insufficiētia mādatorū p̄curatoriorū et h̄mōi. et nō tractant illa q̄ sunt negocij p̄ncipalē. Et regulariter h̄ dico iō. q̄ fallit in certis casibus. de q̄b̄ in. c. j. de lit. p̄tel. li. vi. v̄t patebit p̄cessu. **I**n secūda p̄e tractat negociū p̄ncipale v̄t ibi videbim̄. **I**n tertia iponit finis ipsi negotio p̄ncipiam. ff. de re. iudi. l. j. Et p̄denatū p̄ducit ad effectū executiue. de re iudi. cū aliq̄b̄. de offi. dele. q̄renti. **E**t adhuc ante q̄ inchoem̄ p̄cessum. sciendū q̄ actor debet adire iudicē rei. C. de iur. om. iud. l. iuris ordinē. q̄ est regula de h̄ tradita i. c. cū sit generale. de fo. cōpe. cū p̄cord. **E**t h̄ fallit i multis casib̄ in q̄b̄ reo foris foris nō sui iudicis de q̄b̄ in. c. v̄l. de fo. cōpe. Et maxime de consuetudine clericī trahūt laicos ad eccl̄asticū iudiciū etiā in causa ciuili. v̄t i. c. cū sit. iā alle. Et nō. Bern. in. c. si clericus. eo. ti. in v̄l. glo. et Guil. in spe. de cōpe. iudi. aduōne. §. j. in p̄m. **I**tem potest reo iurisdictionē nō sui iudicis i se progare tacite. de fo. p̄pe. dilecti. sc̄z contra h̄edo vel soluere p̄mittēdo et r̄ndere i certo loco expressio. eo. ti. significasti. Hoc v̄t de iudice ordinario. sec̄o i delegato. de offi. delega. Cū olim magister p. r. g. xi. q. j. **I**udices h̄o boctū q̄ clericus valeat nō sui iudicis iurisdictionē in se progare plura requirunt q̄ occurrere debēt in dicto. c. significasti. et ibi nō. **I**n aut̄ q̄s se l̄ progādo possit penitere et iudiciū iudicis progan declinare. est recurrēduz ad c. j. de iudi. et q̄ ibi p̄sueuerūt notari. Sed q̄s sit cōpetens iudex alicui p̄stis est adueriēdū putat Guil. in spe. p̄e. j. ti. j.

Diuisio iudicium

Iudiciū alij delegati. alij ordinarij. alij auditores. alij assessores. alij arbitri. alij arbitratores s̄ p̄t dici distinguēdo duo mēbra tantūz. q̄

ōis iudex aut est delegatus. aut ordinarius. q̄dam tūc est mixtus. s̄c̄ auditor palacij aplici. q̄ est nec delegatus nec ordinarius. s̄ p̄as sua h̄ se ad v̄trūq̄. q̄ h̄ ordinariā in cognoscēdo. et delegatā in p̄nuciando. v̄t notat in cle. auditor. de rescrip. Et q̄ Guil. i spe. ponit. auditorē intelligit cui certis cause arculi expedie dus cōmittit. si h̄ Guil. intelligit de articulo habēte cause cognitōz annexā. tūc talis est delegatus. si d̄ nudo arculo nō h̄ntē cause cognitōne v̄t examiator testū. tūc nō est iudex talis auditor. s̄ nudus mister. de q̄i. c. sup̄ q̄stionū. de of. dele. et i cle. auditor. de rescrip. all. Et iō nō d̄z ponere istud mēbrū. s̄. de assessore. quē n̄ oportet iter iudices enumerari. q̄ p̄pue iudex nō est. v̄t suo loco patebit. **S**ili arbitet et arbitrator p̄pue nō est iudex q̄ p̄uata p̄sona p̄r arbitet eligi. si sic ē q̄ p̄ actū p̄uator n̄ dat iurisdictionē alis eā nō habēti. C. de iur. om. iud. l. i. p̄uator. d̄ fo. cō. si diligēti. et c. significasti. **E**t iō speculator enūerat eū in iudices. q̄a arbitraria redacta sūt ad instar iudiciorū. v̄t in. l. j. ff. de arbi. **I**tem arbitriū est voluntariū s̄ iudiciū reddit i inuitū. v̄t s̄ dictū est. **D**elegatus est q̄ ex alterius cōmissiōe alicuius cause recipit iudicialē cognitōne. de of. dele. sup̄ q̄stionū. Et iste si ē a p̄ncipe aliq̄n subdelegatus. **U**n subdelegatus est cui cā vel p̄s cause a delegato sc̄do loco cōmittit. v̄t ibi. Et sic subdelegatus d̄ etiā delegatus. **C**ōseruatores et excoutores etiā sunt delegati. de offi. dele. c. j. et v̄l. li. vi. **O**rdinarius est q̄ iure suo v̄l p̄ncipum b̄nficio vniuersali iurisdictionē exercere p̄t. ff. de iur. om. iud. l. more maior. i cle. et sequē. **P**apa ē ergo ordinarius singlorū. ix. q. iij. cuncta p̄ mūdū. et c. p̄ncipalē. **I**tem ep̄s in ei⁹ dio. Et oēs ip̄ales i cui⁹ territorio q̄s domiciliū h̄z. i. l. heres absens. ff. de iudi. de fo. cō. c. v̄l. **I**sti sūt ordinarij et p̄petētes iudices. d̄n̄ tū ip̄ales nō fundāt iurisdictionē suas d̄ iure cōi p̄oēs in territorio suo sic ep̄i in dyoce. suis. **P**ro q̄ nō. in. c. sup̄ eo. de proch. in. c. j. de religio. do. **I**tem etiā inferiores p̄t esse ordinarij et habere iurisdictionē ordinariā ex p̄uilegio v̄l p̄suetudine. de of. ordi. cū ab eccl̄iaz. de fo. cōpe. cū p̄tingat. **A**rchiep̄s v̄o nō ē iudex ordinarius subditorū suffraganeorū suorū. sed

ff. de re. iudi. l. j. et ibi notat p̄m. de re. iudi. l. j.

Dispositio actoris

soli in dyocesi sua. et sup ipsos suffraganeos
habet ordinariā iurisdictionē. ut in. c. pasto-
ral. d. offi. ordina. **¶** Tū nō p̄t adiri p simplice
q̄relā ab ipsis subditiis suffraganeos. nisi in
casib⁹ ut ibi in. c. gñ. de offi. dele. **¶** Itē legatus
est ordinari⁹ in puincia sibi decreta. ut in. c. j.
de offi. leg. li. vi.

¶ Qualiter actor debet se habere in
adeundo iudicem

Eo qualiter in ad

Euendo actor debeat se habere tractat
Bul. in spe. de cōpe. iudi. adinōe. §.
viso. qz si est ordinari⁹ actor p se vel p cura-
torē suū. ff. de pecu. l. j. accedat ad eū hora con-
grua. ut de offi. dele. p̄suluir. **¶** Et cū seder p tri-
bunali. nō qñ comedit v̄l est in diuinis v̄l in
via. iij. q. iij. §. Spaciū zc. **¶** Et factū suū coram
eo pponat p se si est discret⁹. **¶** Alioqñ p alius.
de iudi. pastoral. **¶** Et petat aduersariū citari.
seu vocari ad cām. de iudi. c. j. qz p citatiōz de-
bet inchoari p̄cessus. **¶** Est enī citatio fūda-
mentū p̄ncipiū ordiis iudiciarij. de q̄ i glo.
c. ecclia. de p̄sti. sicut lūis p̄f. est fundamētū
z initū lūis seu iudicij. ut dictū est s. **¶** Quia
dicit notabilē lex insti. de pen. bere. §. vltra. zc.
q̄ oim actionū instituentay p̄ncipiū ab ea
p̄cedit. **¶** P̄stituit q̄ est i ius vocando. **¶** Si iu-
dex est delegat⁹ accedat eū vbi cūqz eū inue-
niat. qz ipse qñqz certo loco et p̄statio caret
¶ In loco tñ honesto z p̄grua hora. de offi. de-
le. p̄suluir. **¶** Pro q̄ notat in de. q̄zuis de appel.
¶ Et lram cōmissiōis sibi p̄net. z tūc icipit ha-
bere iurisdictionē. de appel. ut debet. **¶** Requi-
ras eū humiliter. ut mādātū apli cū ereq̄ndo
aduersariū citet z sine mora decretū citatiōis
obtineat ad effectū iurisdictionis p̄petuā de. de
offi. dele. gñ. **¶** An p subdelegationē p̄petuē
iurisdictione recurrēdū est ad notatā i. c. q̄zuis
de offi. dele. li. vi. **¶** Itē faciat ipsam citatiōz ab
ordinario v̄l delegato decretā cū ereq̄ con-
tra aduersariū. ne p ipz aduersariū corā alio
iudice possit pueniri. ut nō. in alle. c. ut debet.
¶ Ad intelligētiā illi⁹ aduertendū. qz i plu-
rib⁹ ordinarijs qñqz est ḡdualitas. interdū
accumulatio fori. ut nō. in. c. cū ab eccliaz. de
offi. ordi. c. cū p̄tingat. de fo. cōpe. **¶** Ubi ē plu-

ralitas iudiciū p modū accumulatiōis loc⁹
est pueniendi. ut q̄ p̄mo citat sit iudex zc. glā
sec⁹. **¶** Itē idē est i delegato z ordinario. ut in. c.
ut debet. **¶** Et ista p̄uentio fit p citatiōes. ut
ibi. **¶** Possit etiā fieri p̄uentio p domiciliū mu-
tationē. de fo. p̄pe. c. p̄posuisti. **¶** Itē ad effectū
lūis pendentiā indicēdi accederet ad pcurāz
dū citatiōē aduersariū iūmari. **¶** Ex q̄b⁹ col-
liget res citatiōnū effect⁹. **¶** Iudex ergo ad pe-
titiōē actoris discernere habet p̄tē reā citati-
dam. **¶** Et b̄mōi citatio p̄t fieri p lras iudicis
vel viva voce. **¶** Elia voce fit multipliciter.
¶ Qñqz p ipm iudicē q̄ ore p̄prio citat. **¶** Qñqz
p tabellionē. **¶** Et p̄t ipse tabellio de tali citati-
ōne p ipm facta testificare z scribere se citāz
se. **¶** Qñqz p partē in vim tātū puocatiōis ad
cām. de ap. cū sit. z. c. bñ. **¶** Qñqz p nūciū. de
offi. dele. prudētiā. de ap. cū parau. de q̄ i spe.
de cita. §. sequit. z notat in. c. q̄mā. de p̄ba. **¶** Et
fit etiā ut dixi p lras. **¶** Et qd debeāt p̄nere lre
citatiōis patebit inferi⁹. **¶** Et ponit Bul. i spe.
de cita. §. iā de citatiōne. **¶** P̄t etiā addititiū
mēbz v̄l terti⁹ mod⁹ citādi ut dicit Jo. an. i
addi. spe. de cita. §. seq̄. **¶** Qd fit etiā citatio ipo-
reo ut cū p̄sona capit⁹ z inuite ducit⁹ ad iudi-
ciū. **¶** De q̄ scripsit Jo. an. in. c. romana. z. §. cō-
trahētes. de fo. cōpe. li. vi. **¶** Si ergo iudex ē de-
legat⁹ q̄ est auditor. rescriptū seu lras cōmis-
sionis recipiat reuerentē z deuote. qz p salu-
tationē z b̄ndictionē inducunt effect⁹. de q̄
bus i p̄be. vi. **¶** Et q̄lic p̄sentator in p̄sentādo z
iudex in recipiēdo z in inspiciēdo rescriptūz
debeāt se habere. tradit Bul. i spe. de rescrip-
ti p̄ntatione. §. j. an p̄n. **¶** Et quō sup p̄ntatiōē z
receptiōē rescripti d̄z fieri ad mādātū iudicis
instrumentū p tabellionē ibi etiā tractat. z q̄
tot⁹ tenor rescripti scribat⁹ inter acta. **¶** Et scri-
bat notarius sub hac forma

¶ Forma instrumenti de presentati-
one rescripti

In noīe dñi Amen

Anno nativitat⁹ eiusdē. **¶** M. cccc.
lxx. Induōē tali p̄ntificat⁹ sancussī
mi i xpo p̄is z dñi nrī dñi pauli dīna p̄uide-
na pape. ij. die. x. mens̄ nouēbris hora tertiā. l.
q̄si i opido Erfordeñ. **¶** Adogū. diocesi. i curia

Litatio delegati

habitationis venerabilis viri dñi Hunoldi
decani ⁊ corā eodē dño decano in meiqz no-
tarij publici ⁊ testiū infra scriptoz p̄sentia p̄-
sonaliter p̄stitit. **T**alis cleric⁹ vel laic⁹ tal
dyocesis rescriptū aplicū vel litteras aplicas
cui⁹ vel quarū tenor inferi⁹ describit. **Q**uia
ipsi dñi pape bulla plūbea in cordula cana-
pis pendere. more romane curie bullatas sa-
nas integras ⁊ illesas. ac oī p̄sus vicio ⁊ su-
spitione carētes. p̄dicto dño decano p̄ntavit
Eundēqz dñm decanū humiliter requirit. q̄
tinus i causa seu causis sibi cōmissis aduer-
sus talē ⁊ tales in eodē rescripto vel in eisde
litteris p̄ncipaliter notatos p̄cedere. ⁊ eosdē
citare seu lrās citatorias cōtra ipsos sibi de-
cernere ⁊ cōcedere ⁊ iusticiā facere dignaret.
Quidē rescriptū v̄l quas q̄dē lrās apo-
stolicas idē dñs decan⁹ ad se recepit reuerēt
vidit ⁊ p̄legit. ac ei⁹ vel earū tenorē p̄ mei⁹ act.
causē cōscribi mādauit. ⁊ citatiōis lrās p̄ra
p̄fatos **M. ⁊ A.** fieri decreuit. **T**enor autē re-
scripti p̄dicti seu litteraz cōmissionis talē est
Paul⁹ ꝛc. **Q**uā ergo sic tor⁹ tenor rescripti re-
batus est in act. fidē facit etiā si rescriptū p̄-
deret. **D**e quo in. c. cū in iure. de offi. dele. ⁊. c.
cū olim de p̄uile. **I**n his ⁊ similib⁹ est scien-
dum. q̄ tabellio debet p̄dicta scribere. q̄ offi-
cium tabellionis est oīa que occurrūt iudi-
cio fm iudicis p̄ceptū sigillatim ⁊ ordinate
scribere. ⁊ partib⁹ exemplū tradere. ⁊ tradito-
rum exēplar retinere. vt no. p. **O**stie. de p̄ba.
quoniā p̄ra. **S**i aut citatio fiat p̄nuncium
scribat sic notari⁹. **T**alis iudex iniunxit tali
nūcio suo vt talē citaret ad penūonē ⁊ instā-
tiam talis tali die ꝛc. vt no. in. c. q̄mā. de p̄ba.

Forma citationis delegati.

Decan⁹ ecclesie bea-
te **M**arie Erford. **M**agunt. dioce-
sis. **I**udex causē ⁊ p̄tū infra scripta
rū. vel iudex ad infra scripta a se. ap. sp̄cialiter
deputat⁹ seu delegat⁹. **U**niversis ⁊ singulis
abbatib⁹. p̄oribus. p̄positis. decanis. diuino
rum rectorib⁹. clericis ⁊ notarijs publicis q̄
buscūqz p̄ curiā ⁊ dyoce. **M**agunt. ac alijs
vbi libet p̄sturis. ⁊ specialiter tali v̄l tali ple-
bano **S**alutē i dño ⁊ mādans nostris. imo

veri⁹ apostolicis. firmiter obedire. **L**itteras
sanctissimi in xpo patris ⁊ dñi nostri domi-
ni **P**auli diuina pudentia pape. ij. eius v̄a
bulla plūbea i cordula canapis pendēte mo-
re romane curie bullatas. sanas integras et
illesas. ac omni p̄sus vicio ⁊ suspitione car-
ētes. in mei notarij publici ⁊ testiū infra scri-
ptoz p̄sentia p̄ talē in eisde litteris p̄ncipaliē
nominatū p̄sentatas. **N**os cū ea q̄ decuit re-
uerētia noueritis recepisse. **Q**uarū tenor di-
noscit essetalis. **Paul⁹** eps ꝛc. **P**ost quaz
litteraz p̄sentationē ⁊ receptionē fuim⁹ p̄ p̄-
dictū **M.** requisui. vt in causis nobis delega-
tis aduersus talē ex aduerso in eisde litteris
p̄ncipaliter nominatū p̄cedere. citatoriasqz
litteras p̄ra eū decernere. ⁊ iusticiā sibi mini-
strare dignaremur. **N**os igit decan⁹ iudex
p̄dictus volētes mandatū aplicū exeq vt te-
nemur vobis ⁊ vestz cui libet in virtute san-
cte obediēte ⁊ sub pena ex cōicatiōis quā in
vos ⁊ vestrū quēlibet p̄ntis mādau cōrepro-
rem ⁊ neglectorē in his scriptis. triū iñ dierū
canonica monitiōe p̄missa vel p̄ua ferimus
firmiter ⁊ districte p̄cipiendo mādā. q̄
nus vilis p̄sentibus accedatis q̄ p̄pterea fu-
erit accedendū. p̄fatu **M.** publice citare cu-
ritis quē nos p̄emptorie curiam⁹ p̄ presentes
vt dictali ꝛc. vel die. xij. a p̄sentū insinuatōe ⁊
publicatōe cōputanda. **Q**uoz diez q̄tuor
p̄ primo ⁊ q̄tuor p̄ secūdo ⁊ reliqs p̄ tertio.
⁊ p̄emptorio termino assignam⁹. cōpareat
p̄ se v̄l sufficientē p̄curatorē **E**rfor. i. curia
habitationis nostre hora tertiay. corā nob̄ ta-
li die de iusticia respōsurus. **C**uātes etiā eū
dem ad oēs act⁹ iudiciales in iure obseruari
cōsuetos. gradatim ⁊ successiue vsqz ad sen-
tentā diffinitiuā inclusiue **C**ū intimationē q̄
siue cōparuerit siue nō. nos nihilomin⁹ qd
iustū fuerit faciem⁹ **D**ic aut nostre citatiōis
⁊ formā ⁊ qd feceritis in p̄missis nobis p̄ ve-
stras patētes lrās baz seriē litteraz p̄nētes
aut instrumētū publicū fideliter rescribatis
Batū ⁊ actū **E**rfor. in p̄dicta curia nostra
Anno dñi ꝛc. nostro sub sigillo. **E**t ista for-
ma frequētā cōmuniter. licet sub alijs v̄bis
ponat sp̄. ti. de cur. s. iam de citatiōe. ⁊. s. viso
d citatiōe. **E**t ista forma sonat d̄ vnico iudice

Litatio delegari

delegato **S**ed qñq; dant plures. scz duo vel tres. et isti qñq; dant simpliciter. de offi. dele. i. c. cū causam. Qñq; cū diuersis clausulis. qā qñq; cū clausula q si nō omnes interesse poterint. duo vestz nihilomin⁹ exequant. d. of. si. dele. prudētia. in pñ. 7. c. cū sup. Qñq; cum clausula q si ambo interesse nō poterint. aliter vestz nihilomin⁹ exequat. Et hoc qñ sūt duo iudices. vt in dicto. c. prudētia. an. §. J. dē quoq; Qñq; cū clausula. quatin⁹ vos vel duo. aut vn⁹ vestz. Prima clausula ponit i rescripto appellatiōis qd pducit in audiētia litteraz pñadictoraz. Qñq; ptes nō cōueniunt in vnū iudicē. quia tūc dant tres cum clausula. q si nō oēs zc. et quilibet pñū eliger vnū. et cancellaria dat tertiū. et tūc omēs tres habēt pcedere. nec duo habēt pcedere nisi tertius se excuset. vt i dicto. c. prudētia. Ultima clausula frequētat in litteris pseruatoris. quādo dant pseruatores ecclesijs vel vniuersitatib⁹ studioz. qz tūc ponit clausula. qñq; vos vel duo aut vn⁹ vestz zc. Et tūc quilibz in solidū pcedere potest a pñcipio. Secūda forma p quā dant duo iudices cū clausula. q si nō ambo. bodie nō est in vsu. Qñ ergo dant plures iudices cū pñdictis clausulis. debet de bñdī clausulis fieri mētio in citatiōe sic dicēdo. **I**n decan⁹ ecclesie beate marie iudex vel cōseruator venerabiliū et circūspectorum viroz dñoz magistrorū doctorū et scolarium alme vniuersitatis studiū Erford. vna cū ceteris nostris in hac pte colleg. Cū clausula. quatin⁹ vos vel duo aut vn⁹ vestrum zc a sede aplica delegat⁹. Qñ aut delegat⁹ q ad nomen pñmū debeat et pponi patet. qz representat psonā dñi pape. de offi. deleg. cū olim. cū pñcord. Et qñ sunt plures delegati. tūc maior et dignior debet pponi. de quo in spe. de cita. §. viso de citatiōe. v. porro. Circa qd notat vnū dubiū facti. ponam⁹. causa delegata fu erit olim epō pragensi. nunqd postea cū ecclesia ista fuerit metropolitana. ipse fact⁹ archiep⁹ pcedere poterat in causa pñs coraz eo inchoata. Jo. an. in addi. spe. ti. de delega. to. §. licet. v. restat. videt tenere q sic. si nomē pñmū esset expñsum i cōmissionē. Ratio. qz p dignitatē archiepālē non desinit esse episcopus.

In papa vocat seipsum ep̄m. fac. l. col. in fi. C. de no. mu. li. x. Istud dubiū mouere potest ppter ludētes ad scacas. vt ibi dicit Jo. bā. an. p eandē legē fuit iudicatū q q in ludo scacoz querit mactare sociū cū pedona facta regina victor erit. Pro q Jo. an. in addi. vbi supra. vbi plures. l. et rōes adducit. Dicit tñ q padue audiuit pñūciare pñrariū. Concor dando distinguit. pñū dicit pcedere. qñ conuentio fuerit facta de certa pedona. secundū qñ de certa nō esset puentū. Itē in forma mādat delegat⁹ omnib⁹ sup qñs habet iurisdicci onē quantū ad B. qz alē sua iurisdicciō non posset bñ explicari. de offi. dele. c. j. 7. c. pñtea. 7. c. sequē. de quo in spe. ti. de cita. §. viso de citatiōe. v. qd si delegatus exēplificat. 7. c. sequē. ti. An aut tenor rescripti debeat tot⁹ inseri in citatiōe. legit et notat in. c. ij. de dila. 7. no. Jo. theuunic⁹ i glo. ij. q. ij. si ep̄s. q alias nō valet citatio. de hoc notat in. c. veniēs. de accusa. sup finē vltia glo. Sed ipsum rescriptum bullatū nō tenet mittere citato. vt no. i dicto c. ij. de dila. Aliqui etiā inserūt in citatiōe libellū. de quo in. c. ij. tā alleg. de dila. Itē citat ad respōdendū actori de iusticia. Aliq citantur pñmo ad dicendū cōtra cōmissionē qd qd dicere vel opponere voluerint pñaz. et isteter minus seruāt in curi. p substantiali. Item q possit iudex et debeat cōminari. pbat in. c. cū ex litteris. de resti. in integ. in fi. et in spe. d. cita. §. viso de citatiōe. v. Quid si iudex ita dicat. Itē q in forma citatiōis apponit q executor debet rescribere diē et horā. de hoc no. in spec. de cita. §. vlt. v. Si vero mādat. Iudex delegatus qñq; nō pcedit p se s; causam commissam subdelegat. Et erit forma subdelegatiōis ista vt sequit. **I**n decan⁹ ecclesie beate marie Iudex cause et partiū infrascriptaz a se aplica spēaliter delegat⁹ bonorabili viro tali canton vñ scolastico Salutē in dñō Litteras sanctissimi xp̄o patris ac dñi nostri dñi Pauli diuina puidētia pape secūdi. nos no; ueritis recepisse sub hac vboz forma. Paulus ep̄s zc. S; qā nos tā nostris qz ecclie nostre negotijs legitime pñediti cognitiōi et decisiōi negocij bñdī ad pñsens vacare et intēdere cōmode nō valem⁹. Idcirco de vestra

Reuocatio subdelegati

legalitate plurimū p̄fisi vobis in hac pte cō-
mutim⁹ vices nostras donec eas ad nos du-
xerimus reuocandas

Forma reuocationis iudicis sub-
delegati

Donū litteris apo-

stolicis h̄mōi nobis p̄ntatis. ac per
nos cum debita reuerētia vt decuit receptis
nos forma ⁊ tenore earū dē diligēter inspectis
attēdētes q̄ p̄ tūc arduis ⁊ legitimis nostre
ecclesie ac alijs p̄pediti negocijs earū executō
ni debite put voluissē intēdere nō potera-
mus. Vobis dñis **A.** ⁊ **A.** supradictis ⁊ ve-
strū cuiuslibet in hac pte cōmisim⁹ vices n̄as
donec eas ad nos ducerem⁹ reuocādas p̄-
ut in nostris litteris desup̄ p̄fectus plen⁹ p̄-
nēt Et q̄a de executōe p̄nū h̄mōi l̄rā applica-
rū p̄sonalit̄ put tenemur intēdere volum⁹
Idcirco p̄p̄t h̄c ⁊ certas alias causas aīm
nost̄r ad h̄mōuētes h̄mōi p̄ nos vob̄ factas
cōmissiones tenore p̄sentū duxim⁹ reuocā-
das. ⁊ p̄sentib⁹ reuocam⁹. ac oēs ⁊ singulas
causas corā vob̄ aut altero vest̄rū in v̄bi-
usmodi p̄ nos vob̄ facte cōmissionis q̄libz
ter quoscūqz ⁊ supra q̄cūqz intēratas i sta-
tu q̄ corā vobis aut altero vest̄rū tpe notifica-
tionis h̄mōi nostr̄ reuocatōis fuerint ⁊ eri-
stāt. ad nos ex certa scia aduocauim⁹ ⁊ ad-
uocam⁹ p̄p̄ntes. Que oīa ⁊ singula vob̄ oī-
bus ⁊ singul̄ supradictis ⁊ alijs q̄n̄ interest
aut sua interesse putāt. tenore p̄sentū iurā-
mus. ⁊ ad vest̄rā ⁊ cuiuslibet vest̄rū noticiā ⁊
Et aliq̄ subiungūt mandatū. s̄. Mandātes
vobis q̄n̄us i h̄mōi negotio p̄cedatis s̄m-
traditā a se. apo. vobis formā. ⁊ al̄s p̄ut d̄ iu-
re fuerit p̄cedēdū. In cui⁹ rei testimoniū lit-
teras p̄sentes fecim⁹ nostri sigilli appensioe
cōmuniri. Datū ⁊c. Et licet ponat̄ in forma
sed q̄ nos tā nostris ⁊c. Licet ista dicat̄. tū p̄-
fieri subdelegatio p̄ sola volūtate. dato q̄ nō
fuerit aliq̄ legitimo impedimēto p̄pedit⁹ de-
legat⁹. de offi. dele. pastoral. post p̄ncipiū. vt
ibi p̄ Innoc. S̄ si maliciose velit se exonerā-
re. tūc subdelegatū cōpelle re neq̄ ad causam
recipiendā si de malicia p̄stat. vt ibi. Et p̄fieri
p̄ntib⁹ etiā in iur. eo. ti. sup̄ q̄stionū. §. eū vō

Et subdelegat⁹ delegati habētis iurisdictio-
nem habet etiā cōbertionē. al̄s delusoria vt
deret sua iurisdictio. eo. ti. ex litteris. Delega-
tus aut̄ subdelegatū college nō tenet admiss-
tere. de q̄ in. c. corā. §. nūcius vō. eo. ti. Bicit̄ i
forma cōmittimus plenariā ⁊c. vel donec ⁊c.
In isto est magna diuersitas. Quia si s̄ de-
legat⁹ est simpliciter. tūc censet̄ delegat⁹ i to-
tum. Si ipse subdelegat⁹ vti cepit iurisdictio-
ne. nō poterit a delegato reuocari. Itē si a s̄ de-
legato fuerit appellandū. tūc si est dat⁹ nō
in toto appellat̄ ad delegatū. datū cū cla. appe-
re. nō ad papā. vt in. c. cū te. ⁊c. sup̄ q̄stionū. §.
pono. eo. ti. Et idē si solā executionē s̄nie sibi
reseruant. vt in. c. si subdelegat⁹. in fi. de offi.
dele. li. vi. S̄ fallit i duob⁹ casib⁹ in q̄b⁹ ap-
pellat̄ nō ad delegatū s̄ ad papā. de q̄b⁹ in. c.
lis cui. ⁊c. si a subdelegato. eo. ti. li. vi. Et q̄n̄
est p̄nic⁹ delegat⁹ potest plurib⁹ subdelegas-
re. vt notat̄ in. c. cū te. alle. Bicit̄ etiā i forma.
Mandam⁹ ⁊c. q̄ delegat⁹ b̄n̄ potest cōpelle-
re subdelegatū ad causam suscipiendā. nisi
cōstet q̄ maliciose velit se exonerare. vt iam
dixi. Item dicit̄. in cui⁹ testimoniū. Nā sub-
delegatio probat̄ plures delegari solo sigil-
lo suo sigillatas.

Forma citationis ordinarii et de-
claratio eiusdem

Officialis curie epi-
scopalis. Proponit. vel al̄s plebas
no vel rectori tal̄ ecclesie. Saluēi do-
mino Vobis in v̄tute sc̄te obediētie firmiter
⁊ districte p̄cipiēdo mādam⁹. q̄n̄ acceda-
tis q̄ p̄pterea fuerit accedēdū. talē ad nostrā
p̄sentā citare curetis quē nos citam⁹ p̄m-
ptorie p̄sentes. vt tali die cōpareat i iudicio
legitime corā nob̄ q̄relis talis finalit̄ r̄nsur⁹
Datū ⁊c. Talis forma est breuis. q̄ ipsi⁹ iu-
risdictio iā est fundata ⁊ radicata a iure. ex q̄
est iudex ordinari⁹ p̄p̄t⁹ ⁊ natural̄ ipsius ci-
tandi. Q̄n̄ nō oportet i citatōe exp̄mere cau-
sam ex q̄ cōpetat sibi iurisdictio. seu q̄re habe-
at iurisdictionē sup̄ eū. sicut facit delegatus
dūmodo recipit rescriptū ap̄licū ⁊c. vt in for-
ma. Itē tal̄ citatio dirigit̄ plebano in cuius
prochia deget ipse ciuā⁹ ⁊ habet domiciliū.

Citatio ordinarij

et committit sibi citatio faciēda. Posset tñ ipsi citatio dirigi et ad eū mitti si est clericus. Sed quia tñ est citatio p aliu fieri q de testificet. qā p citatu posset occultari. de q in spe. d. citatio. §. iā de citatio. v. j. Et no. de do. et pu. ca. vlt. Committit ergo alijs vt cūct. vt p eoz relatione pster de citatio. vt ibi no. Itē in citatio nis forma ponit verbū pempt. Dicit pempt. eo q disceptatoz pmit. ita vult. l. iij. ff. d. iudi. et perimit disceptationē. i. vltra nō pāt ad uersariū tergiuersari. de q p Jo. an. in addi. spe. de cita. §. vlt. **A**d uertēdū est q in pma citatio nō est mittēdū pempt. vt in l. plenta neu. C. quō et qñ iudex. et in aut. q semel. nisi fieret ex causa. vt in l. ptumacia. ff. de re iudi. Debet ergo citari reus tribus edictis. et tñ tertium edictū est pempt. etiā si nō expmā. vt notat. v. q. ij. in sum. Sed quia ex causa p vocari reus vnico edicto pempt. videlicet p pē distāt. am viay **V**el si res celeritatē desiderat. vt i. c. cū ex lris. de resti. in inte. Et sic venit in vsu q cōter mittit iudices vnicā citatioz pempt. et valet. Nec ob h solū p appellari. vt dicit Jo. in palle. c. j. de dilat. **U**bi dicit q sola pempt. assignatio pma vicefacta nō est sufficiens cā ad appellandū. Sed tñ pnnere istud pempt. cōpetētia intersticia et iterualla tēpoz. vt. xliij. q. iij. de illicita. et no. in. c. j. d. dila. Et qnta tpa et iterualla pnnere debeat h est arbitrarū et arbitrabile a iudice ex distātia viay negocij et psonaz ac tps qūitate. vt in. c. cū ex lūteris. de resti. in integ. no. in. c. j. de dila. s. alle. **D**e q etiā in spe. de cita. §. nūc de tēpoz. Si tñ fieret tres citatioes. tñ si reus in pmo citatiois termini nō venit reputat pūmar q ad h vt teneatur actori cōpareri ad expēlas. vt no. de pū. querelā. et in spe. ti. de expēlis. §. iuxta. v. s. qñt **S**ed p ptumacia bmoī nō inferunt reo alie pene ptumacie. q nō pstituit cōtumar q ad hoc vt posset p iūto excōicari vlt missio p euz fieri. vt in. c. vlt. de do. et pu. nisi in pma citatio nō rēderet se nō ventuz. q tñ ptumacia esset notoria. Si ergo i citatio nō est vbi pempto. citatio nō cōpareas excōicari nō p. nec pānet missione saltē si citatio nō est añ iudiciuz. **Q**uid aut de citatioibz iudicialibz q occurrunt in pcellu iudicij faciēdi postea patebit.

Sed qñ citatio est vnica et pempt. licet tres terminos pūneat. sufficit vno termino cōparere et solū post vltimū loc⁹ est pene. de h in spe. d. cita. §. vlt. et p Jo. an. in addi. spe. sicut i pcellibz executorijs etc. **I**tē dicit in forma vt tali die cōpareat. si ponit in citatio cōpareas feria sexta vel die mercurij. intelligit de pma feria sexta vel die mercurij. p. leu. q. ff. de v. obli. no. in. c. exposuit. d. dila. **S**i aut dies illa sit feriata in quā vocat⁹ est reus. an artet citatiū ad cōparendū. **U**n h p pnnere dupliciter **V**el q expmā in citatio cōpareas tali die dnico. vlt nō expmā. sed dicit cōpareas decimo die. et in ista die incidit dies feriata. **I**nno. in. c. vlt. de ferijs p recitationē opinionū videt placere finalit. q licet in citatio expmā error dicēdo cōpareas die dnico vt ex tñ i causa pcedam⁹. siue error tacite insit. vtputa dicit citatio cōpareas die decimo. et illa in die dominiciū incidat q sp citat⁹ pparere teneat. **R**ō q in citatio duo vident mādara. videlicet q tali die cōpareat. et si illa die nō dicit vel nō pōt nihilomin⁹ videt sibi mādari q compareat qnto cui⁹ facere p. **H**ostie. tenet pparariuz. et cū eo videt tenere **R**ichard. de senis. **J**oh. caldrini videt ibi dicere. q si error tacite insit tñc teneat citatio. q tenuit a pncipio. **U**nde licet tñc casus supueniēs mādari suspēdat. non tñ ex toto relaxat. et ita sequēti die tenet cōparere. **S**ec⁹ si error est expmā. q tñc negat citatioē tenere. **A**d h euitandū hodie iudices sunt cauti dicēdo in citatio. decimo die cōpareas si iuridica fuerit. **A**lioqñ prima die iuridica sequēte. **U**n p sultit Jo. an. in alle. c. vlt. de ferijs. q hāc cautelā iudices teneant maxime qā posset esse q apud iudicē nō esset dies feriat⁹. et apud citatiū esset. vti patet p textū. q s singuli epi suare debet. et ita seruant curiales. et etiā qñq alij iudices maxime delegati. **A**n aut teneat citatio et artet i casu cōuerso. scz si citatio decernit die feriata vt cūct reus ad diē nō feriatū. ibi etiā no. p doc. **E**t finaliter tenet ibi Jo. an. in nouella. q teneat tal citatio. **E**t distinguit ibi triplicē actū in citatione. **P**rim⁹ act⁹ est pceptū de die citando. **S**ecund⁹ est illi⁹ pcepti executio. s. ipsi⁹ citans act⁹. **T**ert⁹ est pcellus ex tali citatioē

Litatio ordinarij

inchoat. **Primus** actus ut dicitur non requirit causam cognoscitur ideo potest fieri die feriato. ut in l. fi. C. de feriis. **Secundus** actus ex eadem ratione sicut potest fieri die feriato. **Tertius** actus est qui est inchoatus processus. iste cum habeat causam cognoscitur nem tali die non potest expediri. et remittit ad specificationem. de citatione. §. i. v. **Item** quod citatio. **Jo. cald.** etiam tenet per arrium. Et inter alias rationes mouet. quia citationis est de processu etiam per se et principaliter. ut in de cre. quoniam. de pba. **Pro** hac facit. quod per talem actum peruenit iurisdictioni eo quod est actus iudicialis. ut no. de offi. dele. licet. **Ex** quo ergo est iudicialis non debet fieri die feriato. et est forte tutius. et ita seruatur. **Quoniam** autem sit citatio ut. x. die compareat. an tunc dies receptis seu insinuationis litterarum citationis computet in numero dierum expressorum. no. **Suul.** in spe. de cita. §. viso. v. pnt. et de dila. §. i. v. s. pone. Et tenet quod non computetur. ar. c. sup. eo. extra de ap. in fi. **Item** in forma citationis non posuit de certa hora. sed compareas die tali hora tali tertiarum vel vespere etc. **Ex** quo ergo non est prefixa certa hora debet iudex expectare reum ad finem diei sed usque ad illam horam quam potest in causam. quod incipit ante noctis tenebras expedire. de off. dele. s. luit. **De** gratia tamen potest eum expectare usque ad diem sequentem. ut ibi. **Item** nec de loco fit mentio. quia ordinarius certum habet locum siue peritorem. ut supra dixi. **Secundus** in delegato. **Ubi** ipse debet certum locum assignare. de rescript. olim. r. c. fi. **Dicit** in forma compareas legitime. **Ubi** potest compere per se vel per procuratorem. ut postea dicam. **Et** delegatus regulariter non potest quem citare ut personaliter coram eo compareat. **Fallit** in casibus. **De** quibus in. c. j. de iudi. li. vj. **Item** debet quodrimonis talis rursus. et non exprimitur causa propter quam citatur. **Sed** per talis citationem non inducitur litis pendencia. ut in cle. ij. ut lit. pendens. **Ad** hoc ergo quod citatio faciat litis pendere ad effectum quod nihil possit inouari. requiritur quod citatio sit instructa. videlicet quod per eam possit super quo debeat rem perueniri. **Item** quod a competenti iudice sit facta et quod peruenit ad nuncios citati. ut in cle. j. ut lit. pen. **De** his in an in citatione sit causa exprimentanda et quare fiat no. per **Jo. an.** in addi. spe. §. j. sup. ver. **Item** quod in ea nulla causa. **Ibi** videtur tenere. quod exprimentanda sit causa pro rationibus plures quas ibi adducit. sed communiter non seruatur. **Item** citatio citatur

solum ut respondeat quodrimonis actoris in causis in quibus posset pcedi lit. non potest. ut sunt inquisitiones. accusationes etc. de quibus feci mentionem. **Possit** reus a principio citari ad totam causam. sed ad pcedendum et ad pcedi videndum in tali causa ad omnes et singulos actus incurrentes. seruans terminis debitis et seruans usque ad diffinitiuam sententiam inclusive cum omnibus et singulis actibus actitatis. scripturis lris et munimentis quibus in negotio hominum uti incedit. et seruare cum inmatore quod siue comparuerit ut pcedat siue non. nos nihilominus in causa predicta putamus iustum fuerit ipsius citati perumacia seu absentia non obstat pcedem. et eo ulterius non nisi per valuas ecclesie predictae citato. **Et** quoniam talis est causa privilegiata. ut electio postulationis etc. et eodem modo citatur. non oportet eum propterea postea ad singulos actus de nouo citari. **Alis** si non est causa privilegiata in processu. vel si est talis citatio quod isto modo non est citatus. sed solum quodrimonis rursus etc. tunc oportet ipsum ad singulos actus vocari. ut videtur dicere **Suul.** in spe. de cita. §. viso. **Dicit** tamen ibi **Jo. an.** in addi. quod hoc pcedit ubi iudicium non est in loco remoto a dyoc. citati. puta in curia. **Item** tunc quia esset difficillimum citationes per singulos actus muti. potest pcedi ad examinandum causas et diffinitionem si per non venit. **Si** autem parum venit vel procurator citabit ad singulos actus. etiam si in uno fuerit perumax. de quo plenius per **Jo. an.** in addi. spe. de cita. §. viso. sup. ver. dñs ait me. **De** combinatione quod debeat fieri dixi et remisi super forma citationis delegati. **Non** tamen combinatio talis facienda est de necessitate. nec habet vim pemptorie. nisi alis pemptorie exprimat. de quo in spe. de citati. §. viso. ver. sed querit. **In** fine citationis ponitur **Baru** etc. nec subscribuntur testes etc. quia sufficit littera citationis esse sigillata sigillo iudicis. siue sit antequam iudicialis. siue de iudicialibus. ut no. in. c. quoniam. de probat. **Citationes** tamen que emanant de curia redigunt per tabellionem in publicam formam. et hoc est tutius in arduis maxime coram delegato. **Et** tantum de decreto citationis et eius forma. que tamen extendi potest sicut visum fuit expedire

Actus citationis

De actu citationis

Nunc uideam⁹ de

actu ipsi⁹ citationis qualiter iste se debeat habere cui committit citatio facienda per litteras vel voce uiua. q² debet accedere reipm citandū. et citare p^m q² sibi est iniunctus si citand⁹ copia sui facit. Si nō potest eū habere psonaliter. de h² ptestet⁹ et de diligētia circa hoc facta. Et sp² citand⁹ est q² si inuenit⁹ eo q² mir. in pos. cau. re. ser. c. vlt. Si nō inuenit⁹ citet⁹ pcuratore⁹ si quē dimisit quem dimittere tenet⁹ q² se absentat. maxime si semel ē citat⁹. de pcur. dilect⁹. de eo q² mir. in poss. c. fi. Si pcuratore⁹ nō dimisit faciat citationē ad domū et requirent⁹ amici. de q² in. c. causam q² de do. et p^m. et ibi in glo. et in. c. vlt. eo. ti. et in. c. vlt. de eo q² mir. in pos. Itē in ecclesia in cuius prochia deget⁹ et morat⁹ cū ipsius pueniret ad diuina. Et tradit⁹ certa forma in citatione. videlicet in tali vel tali loco publice. Et ista forma est seruanda in. l. diligēter. ff. mādātū. in. c. cū dilectus. de rescrip. ut in citationibus que emanāt a curi. in qbus scribit⁹. si eius copiaz habere poteritis. Alioq² in domo habitatiōis sue et in ecclesia cathedrali etc. Nō tamen debet citas intrare domū citandi eo inuito. quia faceret ei iniuriā. ff. de in ius vo. l. plerūq². de quo in spe. de cita. §. sequit⁹. v. sed an reo et in cle. causam. de elec. Et d² absens q² est extra puincia. ut ibi nō. Quādiu ergo q² copiā sui facit nō est citand⁹ ad domū. q² ad citationē ad domū recurrit q² ad vltimū refugiu. ut nō. Hosti. de do. et p^m. causam que nisi in casib⁹ in qbus etiā sufficit p^ma vice. et q² habet locū citatio ad domū. plene nō. p^m. Inno. et alios in. c. vlt. de eo q² mir. in pos. imo nō sufficeret denūciari pcuratori si ipse est p^m. Ita tenet⁹ C^m. in. c. vlt. de do. et p^m. Et q² loc⁹ citandi nō potest tute adiri. papa mādat citationē fieri per dictū. de q² de iudi. c. j. in cle. Et potest iste cui committit citatio faciēda palū citare. ut tenet⁹ Hof. et Hosti. in. c. vlt. de eo q² mir. in pos. Licet ipse Petr⁹ et abbas tenet⁹ pcurariū. Et debet fieri citatio clavis verbis. An autē credat⁹ nūcio referēti se citasse tractat⁹ Guil. in spe. de cita. §. sequit⁹. v. sed nunq²

credet⁹. et sequēti. et cōsultat⁹ ibi q² iudex quilibet maxime delegat⁹ p^msente actore et tabellione iungat nuncio q² ipse talē reū ex pte sua citet sub tali forma. Sic q² tali die et loco pempto. cōpareat in tali causa corā eo rñsur⁹. Et tūc notari⁹ id pceptū iudicis et mādātū nuncio factū redigat in act. Quia dato q² nūcio credat⁹ sup actu citatiōis p eū facto. nō tñ credit⁹ sibi sup cōmissione facta sibi. ut ibi dicit⁹ Jo. an. in addi. Nā Hof. tractādo de edicto. li. q² in ius vocat⁹ etc. Dicit q² ad hoc q² loc⁹ sit huic edicto lex esse necessaria. quoz secundū ponit q² de mādato iudicis facta sit citatiō Et p^m ponit ppter malos nūcios qui sine mādato vocāt interdū. Et ppter h² q² dicit⁹ Jo. an. in addi. spe. in loco statim alle. Et reprobat q² in multis foris seruāt. q² pceptū nūcio factū decitādo nō scribit⁹. Sed q² scribit⁹ relatio citationis d² sic. Retulit talis nūcius se de mādato iudicis citasse talē etc. Cū tñ ipsi⁹ officium nō sit circa mandatū. s² circa executionē mādātū. Scribat ergo notari⁹ in act. quōd talis iudex pstituit talē nunciū suū ad citatiōes in tali causa faciēdas. q² nūcius iurauit corā p^moralit⁹ tacto euāgelio sancto omnes ambas iuratas et citatiōes in ea causa sibi p iudicē impositas et p ipm iudicē imponēdas fideliter facere et referre. Et ibi etiā ipse Jo. an. i addi. in isto dubio. An credat⁹ nūcio etiā publico et iurato sup citatiōib⁹. Vel an pot⁹ standū sit iuramēto p^mis volētis iurare senō citataz recitat diuersas opiniones q² sentiant circa hoc doctores et practici. Hosti. in sum. rubri. de p^mima. §. ij. v. q² si absens. tenet finaliter q² h² est relinquendū arbitrio iudicis q² psona; rñ et negocij q² litate p^melatis vel credat⁹ nūcio vel negāt⁹ se citatū iuramentū deferat ad sui innocētiā oñdendā. Et h² placet⁹ Jo. an. i addi. vbi s². ppter g²ue piculū q² imineret p^mbo viro nō citato ex dicto vilis ribaldi. nō tñ est h² sic arbitrarium sicut illud. de q² in. c. p^msultat⁹. d² offi. dele. de q² nō licet q² relari. Cū si iudex h² casu male arbitrarē. p^mpt⁹ grauamē p^m appel⁹lari. q² videm⁹ q² nq² pessimos iudices sicut et nūcios. Q² vō citatio fit p^m lras pbat⁹ scā citatio Bp^mo q² citator remittit lram citatiōis seu pmissionis sibi facit apponēdo ibi sigillū

suum. et si habet generalis consuetudo. ita no.
p. Hosti. in. c. qmā. de pba. **T**amē meli⁹ est q
p litteras suas rescribat die et formā sue cita
tionis facite. maxime qm sit citatio vt die. r. v.
xij. cōpareat. **Q**ualit aut debeat citari ca
pitulū no. in. c. bone. j. de elec. qz ipsum caplm
capitularit aggrauatū citari d3 si pōt repiri.
Si nō potest repiri puocari. vel si nolūt ag
gregari. nūc faciat homo qd potest. **U**n citet
publice in ecclia. vt ibi d3 in glo. q incipit. **E**t
sic citet ei singli n tāq3 singli. s3 tāq3 illi ex qb3
pstituit caplm et q vna cū alijs faciūt caplm
als citatio nō valeret. qz causa capituli nō
est causa singulor. vel ecōuer3o. xij. q. ij. q ma
numittit. **E**t no. in. c. bone. tam alleg. **F**acta
igit citatio si sit p nunciū redeat nūci⁹ ad
iudicē. referēdo sibi in pñtia tabellionis q
liter vbi et qm et ad qd reu citauit. **E**t ista nū
cij relatio est in act. scribēda. **E**t potest sic scri
beretabellio. **A**nno dñi. zc. die tali coram ta
li iudice mei notarij pñtia talis nūcius re
tulit se citasse talē inuentū et psonalit apprehē
sum. vel si nō fuit apprehēsus retulit se dixisse
pcuratori tali v3 familie sue qd dictali. tali bo
ra cōpareret corā pñcto dño iudice ad pce
dendū et ad pcedi videndū in tali causa q ver
tutur inter ipm et talē sup tali re. vel ad iuran
dū vel ad iurare videndū de calūnia. vel ad
videndū iurare testes. **A**lle vō cui cōmitti
tur citatio faciēda p lras solet in cedula affi
ra citatione vel in ipsa citatōis carta a tergo
scribere sub hac forma. **E**go **H.** plebanus
vel rector talis ecclie talē fm formā presentis
mādati vel citatōis citauit tali die vt tali die
cōpareat corā tali iudice in cā tali p se v3 per
pcuratorē. iuxta pñtiū lraz pñtentiā et te
norē. vel recognosco me lras pñtes tali die
vel tali publicasse et intimasse et esse fidelit cre
cutū ipsum citādo. put recepi in mandatis.
In cui⁹ testimonij sigillū meū pñtibz est
appēsū. **U**trū aut ordinari⁹ possit citare s3
dñi suū extra iurisdictionē suā p nunciū vel
lras. le. et no. q sic in. c. romana. in. s. pñabē
tes. de fo. cōpe. li. vi. **Q**uia igit citat⁹ sic p iu
dicē et de ipsi⁹ mādato debet in termino corā
ipso iudice cōparere. **E**t si est iudex ordina
rius su⁹ iste q citat seu citare mādat vel dele

gatus. et si expmūt in citatiōe. vt s dictum est.
Nel si etiā nō est su⁹ ppu⁹ iudex ordinari⁹
habet tñ als iurisdictionē ordinariā. et i cita
tione expmūt talis causa. q si vā esset deberet
corā eo rñdere. s3 qz dicit eū pñtrasse vel deli
quisse in terra q est s3 de iurisdictionē ciuātis.
de quo plene p doc. in. c. ij. de dila. **A**ls si non
cōpareret pñmar reputaret. **S**i vō citatio
esset talis q nō artaret ad veniendū. et p cōse
quens nō inferret pñmaciā. sicut est citatio
temeraria q citatū nō artat. vt in. c. bone. ij. d
elec. p cord. cle. pastoral. dere iudi. v. notorū
qpe. **E**t nōnulli sunt casus in qbus citatus
venire nō tenet. de qb3 in glo. notabili. i. c. ve
niens. de accu. et ibi p Jo. an. sup ea. **E**t solet
de pñradi vna general regula in. c. ij. de dila.
videlicet q vbiq3 in citatiōe ponit aliquid
iniustū v3 in bonestū. vel tale q certū est cita
to cōpetere exceptionē declamatoriā iudicij.
Ut si citat spoliat⁹ q rñdeat spoliatori i cau
sa ciuili. v3 aliter i causa criminali. vel militi al
terius negocia pcurati. ex q talis error expu
mit in citatiōe ire nō tenet citat⁹. **E**t idē si als
est notorū fm aliq3. de q dicendū vt ibi. **A**li
qui tñ distinguunt. qz aut ipso iure deficit iu
risdictione citantis. vt si laicus clericū citaret. et
tunc citat⁹ si istud est notorū venire non te
netur. nec valet pcessus cōtra eū. aut ope exce
ptionis potest citat⁹ se subtrahere a iurisdic
tione citantis. et tñ tenet se subtrahere et com
parere et excipe. als tenebit pcessus pñtra eū.
de quo p Jo. an. in addi. spe. de cit. s. j. **C**on
tumar est q trinis edictis v3 vno pñpicio
citat⁹ nō venit. vel venit sed nō obedit. vel il
licētiat⁹ recedit. extra de excels. pla. c. et litteris.
Ita diffiniit Guil. in spe. de pñ. s. j. **H**osti. in
sum. diffiniit sic. **C**ōtumacia est erga iudicē
vel platū cōmissa inobediētia. **E**t dicit cōmis
sa qz sp obediendū est. de quo de tem. ordi. ad
aures. in glo. et sup ea. **E**t diuersi sunt modi
pñmacie. de q in. c. ij. de do. et pñ. in glo. et su
per ea. in. c. quoniā frequēt. vt lit. nō pñesta.
in. s. j. **Q**uia si lauat v3 impedit necitatio ad
eū pueniat. vel min⁹ instruit⁹ comparet. **E**t
de quo etiā in spe. de pñ. s. j. **I**te pñmacia
est multiplex. **A**liqua est pñmacia vā et v3.
que als d3 euidentis vel notoria. vt qm citatus

citationis

respondet se non venturum. nec quod transponet per
dem. ij. q. vi. §. sunt etiam quorum. Et an sufficiat
hoc dicere extra iudicium. quia si in iudicio di
ceret etiam indubitatum. Et alias septem dubia cir
ca hoc pulchre tractat Jo. an. in addit. spe. de
prima. §. i. **S**ecunda contumacia est vera per
sumpta. ut quia apprehensus est citatus personaliter.
sed non venit in termino. l. ex sensu. §. si. ff.
de ap. **I**ta dicitur vera eo respectu. quod apprehen
sus personaliter. Presumpta tamen dicitur. quod in
non veniendo potest forte excusari. propter aliquod
impedimentum. **T**ertia contumacia est ficta ut
quia non est apprehensus personaliter. sed citatus
ad domum. de quo etiam in cle. unica de do. et co
tuma. in glo. magna. **E**t valet ista scire propter
sequentia maxime ad istud. quia per contuma
cia obligat primum ad restitutionem expensis.
C. de iudi. l. sancimus. **S**ed qualitas posita
videlicet si est primum evidens siue notori
aggravat ex tali qualifikatione in duobus. **P**ri
mo in expensis. non dico restituendis. sed prius re
stituendis antequam absolvetur. de sen. excō. venera
bilibus. §. secus. l. i. vi. **S**ecundo in eo quod non ha
bet beneficium vel etiam redditus vel puenius co
ram iudice. de quo per Jo. an. in addit. spe. ubi
supra. **S**i ergo actor est contumax punietur.
ut in c. actor. de do. et pri. l. i. vi. quod soluit expen
sas. et cum hoc non admittetur ad aliam citationem.
nisi cautionem faciat quod velit de cetero fideliter co
parere. ut ibi. **P**otest tunc citari reo instare et
docere volente de iure suo pcedi ad diffinitum
lit. non prestat. de quo in ca. causam. q. de do. et
pri. et qualiter tunc sit pcedendum et in quibus cita
tionibus vocandus sit actor contumax. plene per
Inno. et alios in c. j. ut lit. non cōtest. **S**i si re
us est contumax penas habet. quod potest excō
cari. **N**el si talis est causa in qua potest fieri
missio. et in qua pcedi non potest lit. non prestat.
Sed si est causa in qua pcedi potest lit. non
cōtest. ex privilegio iuris vel boi. ut dicit su
pra in clemen. dispēdiosa. de iudi. et in cle.
sepe de ver. sig. **T**unc procedi potest in pnci
pali ad receptionem testium et ad diffinitivam sen
tentiam in penam contumacie rei. **I**ta tamen
quod reus citeatur ad singulos actus. de quo etiam
supra dixi. **E**t sic conservatores dati uni
versitatibus studioz etc. procedere possunt in

principali contra contumacem cum de specialiter man
dato principis pcedere debeant summarie et plano
etc. **P**ossunt tamen si volunt contra reum
contumacem pcedere ad excommunicationem vel
missionem sicut alius iudex. **T**ermino igitur ci
tationis adveniente actor compareat per se vel
per procuratorem eius. si talis est causa in qua
constitui potest procurator cum litteris citato
rijs et faciat fidem iudici. de executione seu insi
nuatione citationis facit reo per modum quem
predixi. accusando contumaciam et absentiam
ipsius citati. petendo pronunciari eum et repu
tari contumacem. et contra eum tanquam contuma
cem pcedi. ut C. de iudi. properandum. §. et si q
dem. **E**t notat per Guil. in spe. de contuma.
§. sequitur. et de cōpariūde. §. i. **E**t facit singu
la redigi et conscribi in actis. de probat. quo
nam contra. **E**t iudex pronuntiabit seu repu
tabit eum contumacem. dicendo. **T**ale per nos et o
mandato nostro citatum in die hodiernum ad
instantiam talis super re vel causa tali et suffi
cienter expectatum. nec per se nec per responsalem
comparere curantem ad petitionem et requisitio
nem ipsius actoris vel sui procuratoris com
parentis. et eiusdem absentis contumaciaz ac
cusantis et petentis eundem per nos contuma
cem reputari. reputamus prout est merito
contumacem

Et iuxta istam formam scribet etiam tabellio
scilicet Anno domini etc. die tali. hora tali. coram
tali iudice comparuit talis actor vel talis ipsi
us procurator. qui per curatorem mandatum procuratoris
um cuius tenor inferius inferius produxit una cum
litteris citatorijs et alijs litteris sigillo tali sis
gillatis. vel instrumentis super executionem cita
tionis eiusdem confectis. quare tenor similiter
infra continetur. **E**t talis citatum et non cōparen
tis contumaciam accusavit. petens eum per ipsius
iudicem pronunciari et reputari contumacem.
et sibi decerni contra eum litteras oportunas.
quem diutius expectatum ipse iudex contuma
cem reputavit. et litteras contra ipsum decre
vit oportunas. nec est vis an sic scribat tabel
lio in persona sua vel in persona iudicis. **I**sto
modo tale non comparentem diutius expectatum
reputamus contumacem etc. de quo de puer. con
iuga. dudum. de do. et et pri. c. j. et ij. **E**t ita debet

Actus citationis

actor cōparere i termino corā iudice et puma-
cia rei accusare. Si ergo etiā actor nō cōpet.
tū fiet cōpēsatio pumacie actoris cū contu-
macia rei. ut nō. de do. et pti. actor. lib. vj. Si
autē re⁹ nō cōpet. et etiā iudex est absens vel i-
pedit⁹. ita q^d si cōparuisset nō fuisset pcessus
in cā. an reputet⁹ pumar et pdenari debeat i
expēsis est glo. notabil. in. c. vlt. de do. et pti. et
est glo. vlt. Et potest iudex a q^d vult pena inci-
pere. videlicet vlt. ab excōcatōe. vel i missiōe. ut
in. c. iue. ut lit. nō ptes. ut ibi nō. Et d³ altera a
pncipio esse cōtent⁹ que magis iumet. ut e. ti.
c. qmā. §. vlt. in fi. Honeſtū tū esset ut a missi-
one inciperet. q^d pū est recurrendū ad res q³
ad psonas. ut ibi nō. Iudex ergo pcedendo
ad missiōē p pumacē in actōne reali. puta
sup eā vlt. fundo. Decernit actorē mittēdū tūc
in possessionem rei penite cā custodie. Et fiat
missiō p h³ vba. Decernim⁹ pstitum⁹ i mit-
tum⁹ vlt. iubem⁹ te eē possessorē talis rei cā cu-
stodie. Et volum⁹ q^d tal⁹ mīster noster ponat
te actualit⁹ in possessionē. et talē mīster d³ dare
iudex ut h³ impleat et ei referat qū factum sit.
Ita dicit In. in. c. j. de eo q^d mit. in pos. Et licet
In. ponit etiā ibi aliā missiōis formā. illa
tū ibi placet Hosti. et Jo. an. i. nouella. Et ex
tali missiōe ex pmo decreto actor erit posses-
sor rei. s³ cōmutabil. sic q^d si re⁹ venerit corā
iudice infra annū. et cautionē pster de stādo
iuri et restituat expēsas actori. ipe possessionē
recupabit. ut i. c. qmā frequē. §. in alijs. ut lit.
nō ptes. Et dato q^d actor missus ppē potētā
rei vlt. cā doli nō possit possessionē corpali. er
adipisci. adhuc iuris dispositōe intelligit⁹ pos-
sidere ad effectū pscriptōis annual. ut i. c. cō-
tingit de do. et pti. Si v⁹ re⁹ nō venerit infra
annū pstādo cautionē. ut dictū ē restituēdo
expēsas. Actor etiā citra scdm decretū p āni-
discursum ver⁹ erit possessor fm cōem opini-
onē. ut in alle. §. in alijs. et ibi nō. de do. et cōtu.
pungit. et re⁹ nō audit nisi sup ppietate illi⁹
rei. Si autē est actio psonal. puta q^d agit certi
pdiōe ex mutuo. et re⁹ ē pumar. mittet ac-
tor i possessionē rez mobilū pumacis sita-
lia h³. Alioqn i possessionē imobilū pmo et
mēsurā debiti declarati i libello actoris. qd
etiā h³ declarare iuramēto. Et an h³ sufficiat

vel requat⁹ pbatio p testes vlt. instrumēta. tra-
ciat Buil. in spe. de pti. §. seqt. v. Jte qd dicit⁹
de offi. iudi. §. vlt. ibi p Jo. an. in addi. spe. su-
per v. iij. dicendū. et v. vj. qrendū. Et vsq³ ad
qntū tps tūc audiet⁹ re⁹ sup illis reb⁹ i quas
missiō facta est. le. et nō. ut lit. nō ptes. qmā. §.
vlt. in fi. et in glo. fi. et sup ea. q^d audit donec i-
terueniat scdm decretū. Post scdm vero de-
cretū an et qū audiat. refert an p secundū de-
cretū sit adiudicata possessiō actori. an res sit
adiudicata in solidū. Si est adiudicata possi-
sessiō audit. s³ actor habebit cōmodū posses-
sionis donec pncipale sit finitū. Si res ē ad-
iudicata in solidū pclusa est via reo. q^d tunc
nō audit. Et ista habet locū in pumace an
lit. ptes. Quid aut sit in pti. post lit. ptes. cō-
tracta. et q^d iter pcedetur. patebit loco suo. Et
iste est vn⁹ modus fm quē pcedet p puma-
cem. nō tū multū festinabit iudex ad faciēdā
missiōē. de do. et pti. ptingit. in glo. j. Puni-
tur etiā pumacia p pignoz captiōē. extra
de do. et pti. c. ij. Insti. de execu. tu. §. fi. p mul-
ctam. et modis alijs. de q^d in spe. de pti. §. vlt.
v. s³ nūqd facta. et v. ut p mulctā. Et q^d iudex
etiā ecclesiastic⁹ potest imponere mulctam.
habet de pe. licet nō. de do. et pti. c. j. Et d³ mul-
cta ponit Hosti. spēalē rubricā in sū. de sen. et
re iudi. Et de ea traciatur spe. de sen. pla. §. ij. v. ē
et q^d ita. Si aut iudex vult infligere cōtumaci
penā excōcatōis sic pcedat p eū. q^d habet eū
monere ut adhuc obediat cōparēdo ifra cer-
tū terminū cōpetentē. et pumaciā suā expur-
get. Et si iudex ē delegat⁹ pōt scribere s³ ista
forma. **C**A. decan⁹ vel scolastic⁹ etc. tal⁹ ec-
clesie. iudex cāuse. et a partū infrascriptay. a
sede ap. spēaliter delegat⁹ Anuersis et singu-
lis ppositis. decanis. custodib⁹. hebdomada-
rijs. plebanis. et diuinor⁹ rectorib⁹. curatis. i-
curatis. clericis. et notarijs publicis. qbuscū-
q³ p ciuitatē et dyoc. talē. ac alē vbi libet cōsti-
tutus q^d p sentibus fuerint req³si Salutem i
dño et mādatis nostris. imo ver⁹ apostoli-
cis firmiter obedire. **R**up auctoritate aplica
nobis in hac parte cōmissa. citauim⁹ et cita-
ri fecimus talē. ut tali die sibi p termino pers-
emp⁹. assignato cōperet in tali loco legitime
corā nobis qrelis tal⁹ rursus. **S**z quia ibez

Actus citationis

citat⁹ in termino hmoi sufficienter expectatus compere p^reslit. **U**n p^rdicto. **I**n. a. actor e⁹ p^rcuratore corā nobis i termino p^rdicto cōpa: reū z p^rdicti citati nō cōparētis p^rumaciam accusante petēte ipm p^r nos p^rumacē reputa: ri. z p^r p^rumacia hmoi p^r eū p^rcedi. ipm repu: tauim⁹ puterat merito p^rumacē. z p^r eū du: xim⁹ put iustū fuerit p^rcedendū. **I**dcirco vo: bis oib⁹ z singul⁹ p^ruincim z diuisim in v^ru: te sancte obediēte z sub pena excoicationis quā in vos z in quēlibet vest^rz si mādaturū nōstrū hmoi neglexeritis vel p^reseritis ad: implere. canonica tū triū diez monitione p^r: missa in bis scriptis ferim⁹ firmē z districte p^ricipiēdo mādā⁹. q^rū⁹ accedatis vbi pro: pterea fuerit accedendū z memoratū. **I**n. p^ru: macē publice z diligenter moneatis. quē nos p^rinib⁹ p^rempt. a monem⁹ vt aū. xij. dies p^r: nuos a monitōe hmoi cōputādos. p^rdictaz suā purgādo p^rumaciā iuri pareat corā no: bis. aut cū p^rfato. **I**n. a. actor amice vel in iure se cōponat. **A**lioqⁿ ipm p^r p^rumacia hmoi excoicam⁹ in dei noie i bis scriptis. quē sic ex: cōmunicatū publice infra missaz solēnia co: rā p^rpli multitudi de ambonib⁹ denūciens diē executōis zc. vt sⁱ in forma citatōis. **I**n: ista forma ponit narratio quō re⁹ fuit cita: tus z nō cōparuit. z fuit ei⁹ p^rumacia accu: lata. **S**i ista vba narratiua hō p^rbāt. vt in: de. lris. de p^rba. **O**pōnet ergo q^d de h⁹ p^rstet p^r: regist^r cause seu pacta p^rscripta p^rtabellione zc. **E**t ideo dixi. debet redigi i act. z actutatis. **I**tē mone^r re⁹ aū excoicationē. q^rz sp^r sniam excoicationis z enā alias snias cēsure p^rcede: re d^rz monitio. al^s ipa snia excoicatōis est in: iusta ex ordine. z eā p^rferēs habebit penas. de: q^b in. c. sacro. in p^rn. de sen. excō. **E**t qⁿ sic fer: tur snia excoimunicatōis nō p^rmissa monitio: ne. vel al^s sub p^rditōe si monit⁹ putauerit sniam iniustā vel p^rceptū seu monitionē. de: bet appellare infra tps monitōis vt aū p^rditō nem. ad h⁹ vt appellatio suspēdat sniam excō: municatōis. de q^d in. ca. p^rterea. ij. de appel. **E**t: debet monitio habere cōpetētia tps iterual: la. **U**n aliqⁿ ponit in monitorio vt infra. xij: dies. q^rz quattuor p^r p^rmo. q^rtuor p^r secūdo. et reliq^s q^rtuor p^r teruo z p^rempt. termino ac mo:

nitione canonica assignam⁹ zc. de q^d in. c. p^rsti: tunonē. de sen. ex. li. vj. nisi facti necessitas aliē: suaerit moderāda. vt q^r p^rtes sunt ad rixas z arma pate. eo. ti. z. ca. **S**ufficit tū sine illius clausule exp^rssione si al^s sit cōpetēs terminus si p^rtra collegiū vel vniuersitatē est p^rcedendū. q^a vniuersitas vel collegiū non p^r excōicari vt in. c. romana. §. in vniuersitate. de sen. ex. li. vj. tūc debet collegiū vel vniuersitas iterdicti. **U**nde d^rz tūc in forma. in singulares p^rsonas excoimunicatōis. in capitulū vel p^ruentūz su: spensionis. z in eccliam vt monasteriū inter: dicti snias ferim⁹ zc. vel vniuersitatē ipsam i: terdicim⁹ zc. **S**i autē est ep^s vel supior archi: ep^s p^rmo debet suspēdi. scz ab ingressu eccle: sie. nisi nimia p^reruitas p^rumacie exigat. de: inde crescēte p^rumacia interdici. teruo excōi: cari. vt in. c. ij. de offi. dele. li. vj. **S**ubiungit in: mādato ex tūc put ex nūc. ex nūc put ex tunc. sed h⁹ nō opōnet. vt nō. in. c. p^rterea. ij. de appel. p^r **I**n. host. z **E**lb. s. v. excōicatū. z in de. vni: ca. de cōcel. p^rben. sup vbo ex nūc. **I**tē d^rz i bis: scriptis excoicam⁹ zc. q^rz snia excoimunicati: onis ferri d^rz in scriptis. de sen. ex. c. j. li. vj. §. q^d q^s igit. **S**i q^d dicat de snia in bis scriptis. cre: dit **S**uil. in lpe. ti. de sen. pla. §. **U**t autē. v. z nō: ta. q^d excō. sen. q^d nō sit necessariū. **C**onsuluit: tamen q^d dicat deinde si excoimunicat⁹ perse: ueret in contumacia iudex procedat ad ag: grauatiōē sentētie. **U**nde crescēte corū ma: cia crescere debet z pena. vt li. non contesta. quoniā frequēter. in fi. **E**t tunc solet scribi sⁱ ista forma.

Talis iudex delegatus vel ordinari⁹ tali: rectori zc. **S**alutē in domino zc. **B**udū au: ctouate apo. nobis in hac p^rte cōmissa si est: delegat⁹ talē citam⁹ z citari fecimus i termi: num talē ad instantiā talis. **E**t q^r in termino: huiusmodi cōparere cōtumaciter non cura: uir. nos p^r contumacia huiusmodi tulimus sniam excoicationis in eundē. z ipm mādā: uim⁹ excōicatū publice denūciari. **S**i quia: idē in hmoi sua p^rumacia p^rdurādo p^rdictaz: excoimunicationis sniam temere p^remptit z: damnabiliter in ea p^rfordescit. **Q**uare cum: crescente p^rumacia merito crescere debeat et: pena. vobis mandam⁹ qⁿinus predictū. **I**li.

*Reg⁹ ab
g^ramm^r*

Actus citationis

excōicatu singulis dieb⁹ dñicis et festiuis ac
censilis cādelis et demū extinctis in terrā pie-
cia. sonātib⁹q³ cāpanis publice de ābone
corā iplo nūciens. et faciat tanq³ excōicatu
eū ab omnib⁹ artib⁹ euitari

Ordinarij breuius sic scribunt

Talis pposit⁹ vel offic. tali rectori seu ple-
bano Salutē in dño. Quia tal' citat⁹ a nob
in certū terminū ad instātiā talis non cōpa-
ruit. qre vob mādā⁹. q³in⁹ eū pempt. mo-
neatis vt adhuc infra. x. dies pnuos a rece-
ptōe pntiū cōputādos se cum pdicto. **A.**
amice vel i iure cōponat. **Alioq³ ipm excōi-**
catū publice de ambomb⁹ nūciens. Datū
Anno dñi zc.

Aggrauationē sic scribunt officiales.

Offic. vel iudex general' plebano tal' ecclesie
Salutē in dño. Quia tal' excōicat⁹ a nobis
p p⁹umacia ad instātiā talis bñiā sniam n̄
formidat. qre vobis mādā⁹. q³in⁹ ipm ex-
cōicatu singul⁹ dieb⁹ dñicis accēsis cādel' et
pullans cāpanis publice de ambomb⁹ nun-
ciens. **Datū zc.** **¶ Alteri⁹ si adhuc nō cu-**
rat pere iuri et petere absolutōz dirigat aliud
mandatū sub ista forma vt sequitur.

Offic. talis zc. Salutē in dño. Licet talē du-
dū excōicauim⁹ p p⁹umacia aggrauatiōis
snia subsecuta ad instātiā tal'. **Iple tñ bñiā**
snias temere sustinet aio indurato. qre vob
mandā⁹. q³in⁹ eū excōicatu et aggrauatiū
sicut p⁹us publice nūciens. inhibētes oib⁹ et
singulis vestris procbianis ne eidē sic excōi-
cato emēdo vendēdo sal. aquā. ignē. cibū vel
potū ministrādo. vel alē quib⁹ genere cōmu-
nionis phibite picipēt. quib⁹ modo p⁹ facies
zc. vel sic. si canonicā et nostrā fugere volue-
runt vltionē minoris excōicatiōis snia quaz
p⁹ incurrit fore ligatos publice nūciens. v⁹
sic. alioq³ p⁹ ipos p executōis sniam v⁹ alias
penas p⁹ iustū fuerit pcedem⁹. **¶ Et scien-**
dū q³ p⁹icipātes excōicato regulariter incur-
rūt minorē sniam cū sit veniale. de q³ in. c. cu3
sacris. qd me. cau. et ibi plene p⁹ Jo. an. in cō-
mēto. et c. cū desideres. de sen. ex. p⁹ pñ. **Sunt**
tñ aliq³ plone p⁹uilegiatē vt p⁹icipent excōica-
to. de qb⁹ in. c. qñiā mltos. xj. q. iij. **Et i certis**

casib⁹ enā eis licite p alias psonas cōicat. v⁹
qb⁹ in. c. si v⁹. de sen. excō. cū p⁹ord. **Et licet**
p⁹icipātes enā añ inhibitionē iudicis incur-
rūt minorē. tñ ista inhibitiō fit eo q³ pl⁹ume-
ri solet qd spēaliter iniūgit q³ qd generaliter
impat. **¶ Itē ex hoc maior⁹ plurgit p⁹emptus**
qd p⁹tra phibitionē iudicis fit vel facit. vt nō.
in. c. allega. sacris. **¶ Participātes tñ excōica-**
to nō possunt ppter p⁹ excōicari maiorē excō
municatiōe. nisi p⁹us noiatiū et in specie nō
minēt. vt iuxta formā et dispositiōnē capli
p⁹stitutionē. de sen. ex. li. vj. **Et p⁹icipās in cri-**
mine eadē snia inuoluit. de quo in. c. si cōcu-
bine. de sen. ex. com. **¶ Postea si nec sic p⁹ cō-**
tumar a sua p⁹umacia reuocari. solet indici
cessatio a diuinis q³ diu p⁹is fuerit excōica-
tus. et enā istā pcedere debet monitio. q³ om-
nē vinctiā pcedere d³ monitio. xij. q. ij. indi-
gne. **Et scribūt pordinariū sub hac forma**
¶ Offic. talis tali plebano Salutē in dño.
Quāuis talis dudū a nobis excōicatiōis
snia p p⁹umacia ad instātiā tal' innobatus
diuers⁹ aggrauatiōib⁹ subsecutus. **Idē tñ. A.**
snias bñiā et penas p⁹emnes eas temere su-
stinet. et in eis sordescit aio obstinato. **Unde**
sua exigēte p⁹umacia ipm magis agguare
cōpellimur. vel p⁹ ipm rigidius pcedere nos
oportet. **¶ Vobis mādā⁹. q³in⁹ p⁹ cōsule**
p⁹ules et maiores ip⁹ opidi tal' vel iuratos
et potētes tal' v⁹lle publice moneatis vt infra
dies. viij. vel. xv. p⁹dictū excōicatu ab eoz con-
sortio p⁹icipatione et cōmunionē eijciant. ex-
cludant. vel quantū in eis est ipm inducant.
vt ad sancte matris eccleie gremiū redeat. iuri
pareat corā nobis. et bñficiū absolutiōis cu-
ret obinere. **¶ Alioq³ q³ diu et qñes idē excōi-**
cat⁹ in ecclesia vestra v⁹ ei⁹ termis p⁹is fuerit
vel morā traxerit. domiciliū v⁹ māsiones ba-
buerit. cessetis et cessare faciat ab officio di-
uinor⁹. quē sic suspēdim⁹ dei noie in his scri-
ptis. **Datū zc.** **¶ Aduertēdū tñ q³ p⁹ pecuni-**
ario debito nō potest fieri interdictū genera-
le. vt i extrauagāu. p⁹inde Bonifacij. viij. **Et**
an dicta cessatio censēat generalis vel specia-
lis tractat Jo. cald. n. de cita. in tractatu dē
sura ecclesiastica iuxta finē. **Et in p⁹dicta for-**
ma monent maiores loci. qā snia bñiā per

Actus citationis

quā inducit cessatio etiā ipsi puniunt. Sed
qā pncipaliē ferē snia p cōtumacē. Etā ipse
deberet pū moneri. vt s allegatū est. **Tñ** p;
dicta forma i formis ordinariōz frequēat.
sed iste forme nō sunt ita pncipē qñ mutāt fm
diuersitatē foroz. **Cōueniūt** tñ in effectū z fa
cile est itilū z pūetudinē cuiuslibet fori pra
cicū seq. **Solēt** etiā isti pcellus aggrauatio
num dilatarī diuersis modis scribendi sic.

Qñ ptra ipsum sua pūmacia expolcēte
ad penas grauiōres nos pducere oportet vt
qñ timor dei a malo nō reuocat. coerceat sal
tez seueritas eccliaſtice discipline. de vi. z bo.
cle. vt clericoz. **Vel** sic. **Eū** nos dudū talē
p pūmacia ad instātia talis duxerim? vin
culo excoicationis innodandū. **Ipsēq;** con
tempnis ecclie clauib? itāq; inobediēte filiū
adhuc i graue salūis aie sue pūdicū z scā
dalū fidelū pūmaciē in sua pūmacia pseuer
ret. **Nō** ne de lua pūmacia possit gloriari. et
ne facti sui puerſitas alijs trāseat psumptori
bus i exemplū. s; pon? pena ipsi? sit met? al
teri? zc. **Et** maxime qñ ordinari? pcedit ad
correctionē excessuū solent scribere. videlicet.
Idcirco ne facilitas venie alijs incennuum
tribuat delinqndi. in alle. c. vt clericoz. **Item**
qā si ea habet q male vsurpan? vl pperatur
omniū? excessus viā alijs apim?. vt. xxxv.
q. ix. loci. **Vel** sic. **Quia** abscondēda sunt vul
nera q fomentoz nō sentiūt disciplinā. lxxij
dis. plurimos. **Ite** vt alij? exēplo a siliis
arceant. de vi. z bo. cle. clericos. **Ite** pena vni
us sit met? alteri? vt in l. capitoliū. §. famosi
or. ff. de penis. **Ite** ne facti puerſitas alijs trā
seat in exēplū. in. c. tāta. de excel. pla. circa me
diū. **Ite** qā vbi maior est culpa. maior debet
exerceri vindicta. dberet. excoicam? §. credē
tes. **Ite** q; vbi magis excedit est seueri? iudi
candū seu vindicandū. in. c. tāta. s. alle. **Pōt**
etiā pcedi p cōtumacē ad suspēsiōē ab offi
cio z bñficio. **Et** qñ ordo seruād? sit in infl
ctione penaz. no. in. c. cū nō ab hoīe. de iudi.
qā ali? est ordo qñ pene sunt infligēde p pū
macia. z ali? p crimie. vt no. in glo. vl. et sup
ea. **Et** de iāto maior est pūmacia de qñto a
re minor insurgit. vt no. Jo. an. xcvj. di. duo
in glo. s; male. z notat eodē. in. c. cū non ab

hoīe. **Ite** si cōparet corā iudice. nō tñ pūlēt
spōdere nulla iusta cā eū excusante. vel illicē
natus recedit reputabi? pūmax. vt dñ s in
descriptiōe pūmaciē. **Ite** d; citat? tēpestiue
arripe iter. q; si tarde arripiat ex impedimen
to sibi i via pūgēte nō excusabit. **Ira** collu
git ab ar. in. c. cū in veteri. de elec. **Eri** bi p Jo.
an. s. pñ. glo. facit. c. venerabilib? de sen. exc.
§. idē est in glo. **Et** si citat? munt pcuratores.
s; istenō cōparet z cōtumax efficit. ppē tales
pūmaciā pcuratores nō debz excoicari dñs
s; tūc qñ dñs eū scit z nō purgat. vt in. ca. j. vt
lit. nō pñ. **Et** vt snia excoicationis p pūma
cia pcuratores iuste ferat p dñm dat ibi **Ho**
stien. filiū. q; iudex añq; hanc sniam feret. si
gnificet dñō pūmaciā pcuratores. assignan
do sibi terminū ad eū purgandū ne possit p;
tendere ignorāā. **Et** licet nō possit dñs exco
municari ppē cōtumaciā pcuratores. vt di
ctum est. pōt tñ p ipm missio fieri. dñabiliē
etiā pūnit in expēsis. vt dicit **Host.** z **In**. in
alle. c. i. vt lit. nō pñ. **S; dñs** bz actionē p p
curatores. de q; ibi plene zc. **Deinde** si cōtu
max excoicat? veniat corā iudice z velut sta
re iuri z petat absolutiōez. d; absolui recepta
cautiōe q iuri pareat. vt in. c. q fronte. de app.
Et ad hēst ps citāda p q lata fuerit snia ex
coicationis. dato tñ q non vocet tenet ab
soluio. de q; ibi no. z de iudi. c. j. z i spe. de pū
macia. §. si. v. s; pone. **Deiūt** tñ **De**. **Alb.** z egi
dius q; ps ex h; grauat z poterit appellare. z h;
pncipue qñ excoicat? erat p manifesta culpa.
qā tūc debuiss; pcedere satisfactio. z recurrat
in hac materia ad glo. antepen. in. c. ex lris. d
offi. dele. z de symo. ad aures. vbi d; **Si** iudex
vel ps fecit expēsas propter illa? pūmaciā
quille añ sunt soluēde q; absoluat. de v. sig. ex
pre. j. vt lit. nō pñ. quoniā. §. in alijs. cū con
cord. **Sciendū** est q si excoimunicatus sta
ret p annū pūnaciter in excoimunicatiōe. ex
hoc surgeret pira eū suspicio q male sentiret
de articulis fidei. **Et** istā pūnacia annuālis
pseueranti inducit suspitiōē heresis. et pta;
li suspitiōe que est probabilis possit excom
municari. **Et** si tūc iuez in tali excoicationē la
ta pro suspitiōe huiusmodi pseuerauerit per
annū. iudicabit heretic? de quo de purga. c.

Handwritten marginal note in red ink:
Hic agit de pū
macia pū pū
pū pū pū pū

Comparitio rei

inter. rj. q. iij. c. rursus. 7. c. q. cumq. Si autē ci-
tatus ppter infirmitatē vel aliā iustā causā
impedit q̄ venire nō potest ad mandatū iu-
dicis 7 causa est ardua in qua nō tenet p̄sti-
tuere pcuratorē. debet mittere excusationē si
impedimentū est tpale. 7 ipse est talis q̄ in iu-
dicio p se stare potest. de quo in c. querelā. de
pcura. ibi plene de h. Et si causa est modica.
debet mittere pcuratorē. Si autē ipse citatus
iuit seu misit. 7 detētus fuit ipse vel pcurator
in via seu alis impedit. si ex facto alicuius h
cōtingit habet actionē ptra dolose detinentē
seu impediētē si est solūdo. si nō est soluen-
do restituit ex clausula generali. ff. ex q̄. cau.
ma. in inte. resti. l. sed 7 si. §. plē. De quo i. c. ex
luteris. de resti. in inte. 7 in c. cū Bertold. de
re iudi. 7 p In. de cōparitionib.

**Qualiter reus cōparendo coram
iudice per quem est citatus se debe
at habere**

Reus ergo si cōpa-
retur licet supbus humiliter. 7 licet
melancolic. bilariter debet se iudi-
ci p̄sentare ne iudicē exasperet. 7 debz cōparere
in loco ad quē citat. est. vel vbi p iudicē ius
reddi p̄suevit. Et si est iudex delegat. p̄lals
nō est p̄p̄ius ordinari. ipsi. nō statim i eū
vel iurisdictionē suā p̄sentiat. s. p̄mittat p̄e-
stationē qd p talē cōparitionē vel actū faci-
dum corā eo nō velit in ipsum tanqz i suū iu-
dicē cōpetentē aut in ipsi. iurisdictionē con-
sentire. nisi inquantū tenet de iure. de quo in
spe. de cōparitōe. v. boc qz. Et aduertat ille q̄
p̄stationē facit q̄ istā clausulā vel adiectio-
nē videlicet. Nisi inq̄ntū de iure teneor non
omittat. Un dicit notabiliter Inno. in c. cu-
mana. de elec. q̄ fati. est q̄ comparēs corā
iudice ordinario vel delegato 7 non p̄stāt
q̄ nō p̄sentit in eius iurisdictionē. q̄a potest
iudex eū ex hoc p̄nunciare p̄umacē. d. iudi.
c. j. de ver. sig. ex pte. j. eo q̄ noluit stare iuri. et
sic poterit excōicari. Secus si addit in p̄sta-
tione nisi inq̄ntū de iure debeo fm eum Et si
reus cōparet p pcuratorē petat actor q̄ doce-
at pcurator de mādato pcuratorio. qd ostē-
dere debz pcurator rei nō occultare. de apel.

sepe. in p̄n. Et si pcurator pducit mādātum
petat copiā eius actor. 7 etiā inducias delibe-
randi sup ea. Et idē si actor p pcuratorē com-
pareret. reus vel pcurator ei. petat copiā ei.
7 terminū ad impugnandū si videbit sibi ex-
pedire. Re. etiā vel pcurator ipsi. si iudex ē
delegat. petat copiā sibi fieri sive iurisdic-
tis. de offi. dele. cū in iure. Petat q̄ origia-
lerescriptū sibi exhiberi. vt ibi nō. Et sili dari
terminū ad dicendū 7 opponendū si voluerit
p̄ra rescriptū. Et iudex habet illa decernere.
als esset loc. appellādi. p̄ut spe. aradit de hoc
formas in tractatu de li. cōcep. in u. de appell.
S. an omnia. in sexta forma. Et ista oīa sic p
ptes vel eoz pcuratores petita ac p iudicem
decreta 7 admissa debent p notariū cause in
act. p̄scribi. Et potest sic scriberetabellio.
Anno dñi zc. dietali. hora tali zc. comparuit
corā tali iudicē talis cleric. vel laic. v. talis
ipsi. pcurator q̄ mandatū pcuratorū infra-
scripti tenoris pduxit. Et talis ad sui instan-
tiam 7 diē 7 horā hmoi citati q̄rimonijs ipsi
us respōsurus p̄umaciā accusauit. petens
eū reputari p̄umacē. Et aduerso cōparuit
iudice adhuc p tribunali sedēte talis p̄ncipa-
lis vel talis ei. pcurator noīe pcuratorio. et
rescriptū aplicū originale sibi exhiberi a ei.
7 pcurator. p̄dicti copiā a decerni actradī.
7 cōpetentē terminū ad dicendū 7 rescriptū
ac mandatū hmoi si sibi cōpetuerit assignan-
do. Cui iudex ipse rescriptum originale exhi-
buit. ipsi. qz mādātū p̄dicti copiā sibi fieri de-
creuit. actalē diē ad impugnandū p̄dicta p
termino pempt. assignauit. Vel in p̄sona iu-
dicis potest sic formari. Anno dñi zc. cōpa-
ruit talis corā nobis. 7 petiuit zc. cui exhibui-
mus. decreuim. terminū assignauim. vt i
forma zc. In termino ergo ad p̄missa assigna-
to. si actor pcuratorū rei. vel si re. pcurato-
rū actoris vel rescriptū vel iurisdictionē iu-
dicis ipugnare poterit ex aliqua causa ipu-
gnet. Et q̄ possunt opponi cōtra rescriptū. p-
curatorē. vel pcuratoris mandatū. s. pcuras-
torū. tractat Guil. in spe. de rescripti p̄ntati-
one. 7 de pcuratore. 7 de cōpe. iudi. adiunctione.
si nō cōpetat sibi exceptio. petat sibi edi libels-
lum. Et istū regulariter auctor edere tenet.

*Presenting impediment
p̄ imp̄dimentū tpale
Et mādātū p̄ntati-
one*

*Qui dandus est
notis sed vbi p̄
indiat q̄mque*

Comparitio rei

vi. iij. q. iij. offerat. de li. obla. c. j. Et dico regu-
lariter. q. fallit in casib⁹ q. ibi no. Et p^r Breus
nō p^rsentit in iudicē. vt no. in. c. iter monaste-
riū. de re iudi. nisi p^r aliquē aliū actū talis cō-
sensus p^rsumat. **U**n vult est sp^r de p^rtestari
vt supra dixi. Et erit forma p^rcuratorij ista si
sit in p^rntia notarij publici.

In noie dñi amē. zc. **I**nditōe. zc. pont. zc.
talis die tali. mēse tali. hora tali. loco tali. **I**n
meiqz notarij publici subscriptū z testiu infra-
scriptoz p^rntia p^rsonaliter p^rstuit^r. discret⁹ vir
A. cleric⁹ p^rncipalis vel laic⁹ talis dioce. mo-
do via iure causa z forma q^b melioribus z
efficacioribus fieri potuit z debuit. fecit crea-
uit et p^rstuit z solenniter ordinauit suos ve-
ros certos z legitimos z indubitatos procu-
ratores. actores. factores. negocioz gestores
et nūcios speciales z generales. ita q^d genera-
litas specialitati non deroget. vel econuerso.
talē et tales p^rntes z onus p^rcuratōis bñmōi
in se sponte suscipiētes. talē z tales absentes
tāqz p^rntes et quēlibet eoz in solidū. ita q^d nō
sit p^rditio melior occupantis. **S**z q^d vn⁹ eozū
incepit alter eoz libere p^rseq^r valeat mediare
pariter et finire ad agendū z defendendum.
possz addi p^rsequendū p^rtractandū in causa
seu causis q^d vertunt et eē sperāt. q^d vertit seu
verti z esse sperāt inter ipm p^rstituētē ex vna
parte. z talē talis dioce. parte ex altera. oēs qz
alios z singulos sua interesse putātes v^t cre-
dentes corā iudice tali ordinario l^r delegato
necnō corā quibuscūqz alijs iudicib⁹ ordi. si
ue extra ordi. delega. vel subdeleg. datis l^r dā-
dis. deputatis vel deputandis. vel i cā quas
ipe p^rstituēs mouet seu mouere intēdit. libel-
lum seu libellos quascūqz sūmarias petitō-
nes petendū dandū recipiendū. dari vel reci-
pi videndū. litē seu lites p^rtestandū. **D**e calū-
nia et veritate iurādīs. ac cuiuslibz alterius
generis sacramētū licitū z honestū i ipi⁹ cō-
stituētis aīaz p^rstandū z p^rstari videndū. **E**t
ex aduerso p^r fieri petendū z videndū. ponen-
dū articulandū. posuendū z articulis respō-
dendū. poniqz z articulari. z p^r eos exapien-
dū. ac suis rñderi petendū z obtinēdū. **T**e-
stes lrās z instrumēta iura z munimenta p^r-
ducēdū. z alteri⁹ p^ris testes iurare z p^rbano

nes vidēdū. z testes ac p^rbatores ipi⁹ ex aduer-
sa p^rte reprobandū z ipugnandū. z crimia z de-
fect⁹ opponēdū. z p^rbandū declarandū ac de-
clarari videndū. **P** declaratiōe ac partium
aduersarioz seu aduersē p^ris dicēdū bñfici-
um absoluiōis simplr vel ad cautelā ac re-
sti. in integ. p^rncipaliter vel incident^r petendū
et obtinēdū cautōnes. dandū petendū reci-
piendū supplicandū z allegandū renūciandū
p^rcludēdū z p^rcludi petendū. et videndū iter
locutorias et diffinitivas sñias ferri petēdū
ab eis. v^t eaz qualibet ac q^{cūqz} alio guam i
ne illato vel cōminato semel vel pluries pro-
uocandū z appellandū. appellatōes intiman-
dū et p^rseq^rndū. ap^rlos damna iteresse et expē-
sas petendū et recipiendū. ac ipas expensas
declarandū et taxari petendū et videndū. et
sup^r ip^ris iurandū. de locis iudicib⁹ z nota-
rijs p^rcordandū z p^rueniendū. suspectos z su-
specta recusandū. lrās q^d scūqz tam scribēdas
qz legēdas grām seu iusticiā in se p^rinētes
ipetrandū. et impetratis seu ipetrādīs ex ad-
uerso p^rradicendū aliū v^t alios p^rcuratores
substituendū. et eūdē vel eōsdē reuocandū.
ac bñmōi p^rcuratōis onus i se reallumēdum
q^d et quēns fuerit oportunū. **E**t generaliter
oīa et singula alia faciendū. gerendū. exercē-
dū. et p^rcurandū. q^d merita causaz erigūt. z le-
gumis p^rcuratorib⁹ a lege vel a canone sūt
p^rcessa. q^d ipe constituēs p^r se faceret vel facere
posset si p^rsonaliter p^rns eēt. **E**t si mandatū
exigāt mag^r spēale. **P**romisitqz ipe p^rstituēs
mibi notario publico solēniter stipulanti. z
recipiēti vice z noie oīm et singuloz qz iter
est vel iteresse poterit se gratū ratū ac firmū
habitu z p^rpetuo q^{cūqz} p^rdictos p^rcuratores
vel eoz substitutos aut quēlibet ipoz actuz
dictū gestum factū z p^rcuratū fuerit in p^rmis-
sis et quolibet p^rmissoz. ac volēdo eos ab oī
satisfactōis onere releuare. **P**romisitqz ipe
p^rstituēs mibi vt supra. iudicio listi. iudica-
tum solui. cū omnib⁹ singulis suis clausulis
oportunis sub omniū bonoz suoz p^rntium
et futuroz ypoteca vel obligatiōe p^restans
iplos p^rcuratores non velle tacite reuocare.
Sup^r quib⁹ omnib⁹ z singulis p^rstituēs me-
morat⁹ me notariū publicum requisit vt

Iustitiam p^rcurat

Forma procuratorij

sibi unū vel plura p̄ficere instrumēta. Acta sūt h̄ anno Indinōe pontificat⁹. mense die hora ⁊ loco quib⁹ supra. p̄sentibus discretis viris. a. b. c. ¶ Potest etiā mandatū p̄curatorij p̄bati p̄lras p̄stituētis sigillo suo sigillatas. de p̄curat. ex insinuatōe. d̄ cēsi. fopite. ff. de p̄cura. l. si p̄curatorē. Et nō. in cl. j. d̄ p̄cura. Et iste est casus specialis in q̄ sigillum p̄fati facit fides. i. all. cl. in glo. j. Et quādo in lris suis p̄stituens dat p̄curatorē. debet iste lre dirigi iudici vel aduersario. de q̄ in spe. d̄ p̄cura. §. ratione autē forme. v. ij. §. ut autem. v. si autem. et in all. l. si p̄curatorem. Et erit ista forma.

¶ Forma procuratorij quo constituitur procurator per lras ipsi⁹ constituentis.

Honozabili uiro
b dño officiali vel iudici tali. talis. Quicqd poterit seruij reuerēne et bonoris in causa seu causis que vertē siue vertet esse sperat inter me ex vna et talē parte ex altera in iudicio corā vobis modoz forma meliorib⁹ et efficaciorib⁹ quib⁹ possū et debeo. facio creō cōstituo. et ordino meos veros ⁊ legitimos procuratores. vt supra in alia forma. Et cōstituit etiā procurator apd̄ acta. Et potest constitui procurator cleric⁹ vel laicus. cum edictū bñoi sit p̄bitorio. vt in. c. j. de p̄cura. j. Bñso. li. vj. Et p̄curator p̄stitut⁹ potest antelit. contest. liberere uo cāri. postea non nisi in certis casib⁹. de quo in. c. ij. d̄ p̄cura. li. vj. Et in qua etate potest constitui habet in. c. qui generaliter. e. ti. li. vj. Item et absens et p̄ns potest constitui p̄curator. e. ti. li. vj. in. c. licet. Et ibi in glo. ij. In forma bñoi mādan p̄mo ponitur clausula in solidū. vnde sine tali clausula plurib⁹ p̄curatorib⁹ p̄stituens vn⁹ sine altero n̄ eēt admittēd⁹. nisi in causis electionū ⁊ alijs spū; alib⁹ ubi potest iudex idoneū magis eligere vt in. c. si duo. §. sana de p̄cura. li. vj. Subdiē clausula ista. ita qd nō sit melior conditio. zc. Quis sit isti⁹ clausule effect⁹ bēt in. c. si duo. iam alleg. ibi de B. Et vt bēt in forma consti-

tuit ad agendū et defendendū. Un̄ si ē actor et cōstituit p̄curatorē solū ad agendū et nō ad defendendū. p̄curator talis defendere cogit vel satisfacere de defendēdo. vt nō. de p̄cura. q̄ ad agendū. li. vj. i. glo. j. Et i. spe. e. ti. §. j. v. Item excipit. Valer tñ si dicat ad agendū et excipiendū. cū excipere sit defendere. vt nō. in. c. impator. d̄ iura. ca. Item si reus constitueret ad agendū tantū cōdemnād⁹ esset actori ad expensas. de p̄cura. cōstitutis. Item d̄ in forma ad dandū et recipiendū libelluz lit. contest. Et ista et similia q̄ sunt de substātia ordinis iudiciarij potissime exprimuntur. Si tñ aliquoz talū nō eēt facta specificatio p̄ hoc nō viciaret. ex quo d̄ p̄mo ad agendū et defendendū. Cautum tamē est illa exp̄mi et ita seruat. Item d̄ ad p̄standum iuramētum de calūnia. zc. Et nisi hoc exp̄meretur i mandato nō admitteret ad bñoi mādatū p̄standum. de iura. calum. c. vlt. li. vj. Sunt ergo aliqui actus pro quoz exercitio p̄ p̄curatorem fiendo requirit speciale mandatū. q̄ quidē actus enumerant. in. c. qui ad agendū. de p̄cura. li. vj. in glo. mag. Item d̄ in forma procuratorij ab interlocutoria l̄ sententia diffinitiva appellandū. hoc posset. immo teneret p̄curator etiā si non esset exp̄pressum. q̄ tenet appellare vel significare domino q̄ appellet si velit. nō tñ tenet nec p̄ ple⁹ qui appellationē. nisi p̄ineat in mandato B. Item d̄ aliū vel alios procuratores substituentū. zc. hoc nō potest p̄curator antelit. contest. nisi habeat specialiter in mandatis. Postea potest etiā si nō cōtineat in mandato. vt in. c. j. de p̄cura. li. vj. de quo ibi. Dicitur etiā i forma mandati potestas substitutum reuocandi. alias sine tali clausula v̄ potestate sibi tradita nō posset substitutum reuocare. vt in. c. ij. de p̄cura. li. vj. Item subditur clausula. Et generaliter oīa. zc. Ex ista clausula q̄uis generalis ex verbo generali. tanis bñoi non potest illa que requirūt speciale mandatū. de quo in. c. qui ad agendū. de p̄cura. li. vj. Item subiungit. promiss⁹ q̄ ipe constituēs ratū. zc. et hoc debet cōtinere in mandato actoris qui constituit p̄curatorē. sed clausula que sequit. s. iudicio sisti.

Oblatio libelli

et iudicium solum. et pertinet ad rem que habet cauere
re per suo procuratore de iudicio soluendo et iurisdicio
sistendo. de quo dicitur per cura. mandato. Sed
utrumque ponat in mandato. quod utrumque constitui
tur ad agendum et defendendum. Et quod dicitur.
quod quod per ipsos procuratores factum fuerit. Et si di
ceretur. quod quod per eos legitime factum fuerit et
non valeret quod etiam quod dolose facit procurator
valet et nocet domino. De quo per Jo. an. in fi. c. j.
de dila. in nouella. Et no. in de. j. de procura.
Et sciendum quod ille qui sciens et sine preestatiōe
recipit instrumentum. vel literas sue procuratoris
in quibus constituitur cauere per ipso super i
clusis in mandato cogit constitutentem defendere
per in de. j. de pecu. Et aliquando constituit quis
procurator generaliter ad omnes causas et co
ram quibuscunque iudicibus. de procura. petino. et e.
ti. que generaliter. li. vi. Aliquando ad certam causam.
et coram certo iudice. Aliquando mandatum limitat
ad certos actus tantum sicut placet constitutenti
Ite constituit procurator ad iudicia propria visus
est. Etiam quandoque ad negocia et ad iudicia
quandoque simpliciter. quandoque ad rem propriam. Pro
test etiam procurator constitui simpliciter. vel sub
forma quoniam constitutentem abesse contingat. Et
si simpliciter est constitutus. si tunc dominus postea
per se in eadem causa compareat vel causas tractet
censeat procuratorem reuocare. nisi protestetur. de qua
ca. per. de procura. li. vi. Interueniunt etiam quandoque
alie persone in iudicio nomine alieno. videlicet
nomine actoris vel rei. Et quandoque sine man
dato cum cautione tamen de rato ut in iuncta perso
na. vel pro eis eiusdem litis. Et que censeat pri
uata persona non de rescrip. nonnulli. in fi. cum re
missionibus. Aliquando sine cautione. ut tutor.
curator et. Et quando quis procurat causam col
legij tunc syndicus vel yconomus. vel causas uni
uersitatis tunc actor. qui etiam aliquando ab uno con
stitutitur. Et quod sit yconomus et quod defensor.
orphanotrophus. castaldus et. ponit Buil. in
spe. pre. j. in rubrica. de his que alieno nomine in
iudicio interueniunt. et in rubrica sequenti. Et
non est vis in nomine. scilicet an vocet quis procurator
vel syndicus et. ut in c. petino. de procura. Sed
bui est vis in modo constituendi. quia quantum ad
hoc bene curat. de quo per Anno. in c. impera
tor. et in c. cum causam. de iura. calum. Et dicitur per

curator esse instructus. ut dicam ipse suo et. et quia
prodictum est si non impugnatur per rem iurisdicio
iudicis. vel procuratorum actoris. nec aliquid op
ponit reus vel opponere poterit contra citationes
vel aliam positionem. sed videtur se destitutum ex
ceptionibus que possent opponi ante libelli ob
lationem. Vel si competant sibi aliquae exceptio
nes. vult tamen eas reservare an possit vel tutus
sit. dicam suo loco circa materiam exceptionum di
latoriarum et.

De libelli oblatione

Est autem nunc

Red dicere de libello quem actor reo peten
te tenet offerre. de li. ob. c. j. imo etiam
si a reo non peteretur. iudex ex officio suo faciet
eum dari. ut ibi no. Et iste est casus in quo sup
plere potest defectum iuxta ea que habentur i. c.
bone. de postu. pla. Bui est ne sibi illudat. quia
aliter iudicium non valeret. Prodest tamen iudex an
dationem libelli facere et iubere factum. proponi
per actoris vel sui procuratoris. de iudi. pasto
ralis. Et eo audito statim rem interrogare su
per eo. et si reus confiteatur iudex precipiat ei quod sa
tisfaciat. et per tale confessionem non fit licet. ptes. ex
datione libelli non processit Ita dicit notabiliter
Bern. in c. dudum. ij. de elec. in glo. que incipit
Sed pone quod reus. Nec enim fertur tunc sententia diffini
tina. sed fit preceptum reo ut soluat debitum infra
certum tempus. Secus si libellus esset oblatus et sup
lo sequeretur confessio. tunc deberet ferri sententia. et ita
servatur. Et ista consuetudinem commendat
Buil. in spe. de libel. ob. v. Licet. quia per eas
lites possunt minui quod fieri debet. de do. et co
tuma. finem. Et offertur libellus propter actores
propter rem et propter iudicem. Propter actores
ut ius suum declarent. Propter rem an cedere
contendere velit Propter iudicem ut sciat quomodo
formare debeat sententiam. que secundum petitionem
formam est ferenda. de symo. licet bel. Jo. de no.
in alleg. c. j. de libel. obla. Et debet continere li
bellus nomen actoris. rei. iudicis. et causas im
plicantes factum et inferentem conclusivam petitionem
Unde dicit Jo. de lig. quod libellus est silogismus
iuristarum. Et dicit Hosti. quod licet libellus multa
debeat continere. sufficit tamen de consuetudine
approbata quod appareat in libello quis perat. a

Quid ferenda est
et perinde fore

7

Oblatio libelli

quo. et qd. et qualis. et coram quo. **B**at versus. **Q**uis qd coram quo. quo iure petat. **E**ra q re
cre copositus quisqz libellus bz. **E**t debz libellus
ista continere clare. qd debet esse sine obscurita
te. **U**n caueat aduocat. formado libellu de
nimia generalitate. **I**te q non ponat ibi vl. d
quo de sen. et re iudi. c. abbate sane. in glo. lon
ga. **I**te non ponat dictione si. cu sit pditional
icerta. ite caueat a vbo duplici pgnant apbi
boloico. et ab oi dubio et obscuro. **I**te libellus
bz ee breuis. **E**st ei libellus bz scripta breuis inte
tioz actoris pntes paduersariu. necessario i
ferens et pcludens. vt no. l. amplior. c. de app. i
§. i. **C**auent libelloz dictatores perboris aser
tionibz vt. sed ea sola scribere q compediola
narratioe possint causas explanare. **U**n bz
libellus diminutiu a libro ppter sui breuitate
vt dicit **B**uil. in spe. de libel. pcept. §. i. in pnci.
Sicut codicill. a codice. **P**otest ena dici li
bellus a libra in q poderat iusticia. fm **B**of.
Qaut bz q in quibusda causis non sit neces
sarius libellus. petio tñ in actis debet pscribi
vt in cle. sepe. de ver. sig. **I**n quo tñ differant
libellus et petio posset dubitari. cu ena peti
tio continere debet actoris intentione. et ee cla
ra et certa. et talis q pcludat necessario actoris
intentione ad bz vt fm eam posset certa snia
ferri. alia non esset apta. **D**icendū est q in hoc
differunt. quia in libello componendo seruanda
est forma. sed illa que formā respiciunt obm
tunt in petitione. **U**nde debz esse simplex ad
modū memorialis. **E**t in hoc alleuat actor.
Ita dicit **P**au. deliza. in alle. cle. sepe. **E**t in
omni causa civili et criminali libellus est offe
rendus. siue causa civilis sit realis siue pso
nalis siue mixta. **I**te et i officio iudicis qd lo
co actoris pponit **I**n omni igitur causa da
bitur. nisi ius dicat vel disponat ipsum ee dā
dum. de quo in. c. i. de li. ob. **A**duertendū
ergo q omniū actionū de mudo que int ali
quē vel aliquos intentāt sunt duo membra
quia alie sunt reales. alie psonales. vt insti.
de act. in §. omniū. **E**t vt lit. non prest. c. quoz
niam. §. in alijs. **Q**uidā tamen his duobus
membris volūt addere tertiu. scz q actionū
alie sunt in rem. alie in personā. alie mixte. vt
sunt familie herciscūde. cōmuni diuidundo

finium regundoz. vt insti. de acti. §. quedam
Sed dicendū est q sunt duo membra tantū.
Et istud tertiu cōnect sub primo. scz in rem.
Et hoc quando agit ad reales prestatōes
vel sub secundo. scz quando agit ad persona
les. vt no. in iuribus alleg. statim. **I**nqntuz
ergo actiones mixte dant ad res sequunt na
turam realiū. **I**nquantū ad personales pre
statōes sequuntur naturā personaliū. **R**e
ales actiones sunt quere concomitant. **U**n
de sciendū q rerū alie sunt corporales. alie i
corporales. **R**es corporales sunt in triplici
differentia vel specie. **Q**uia alie sunt immo
biles. vt fundus vel prediū. alie mobiles vt li
ber. alie se mouentes que tamen nomie mo
bilium cōtinentur vt equus. **P**ro istis rebz
corporalibus competit actio realis. scilicet rei
vendicatio. vt quando ago contra eum qui
non est mihi aliquo modo obligatus. neqz
ex contractu. neqz ex quasi contractu. neqz ex
delicto. neqz ex quasi delicto. **S**ed quia pos
sidet rem meam mobile vel immobilem vel
se mouente. **I**deo ad illam rem cōpetit mi
hi actio contra eum. **P**ro incorporealis cō
petit etiam actio realis. non tamen rei vendi
catio. quia incorporealia non possidentur sed
quasi possidentur. **U**nde compeit p eis con
fessoria. de quo de iudi. examinata. de ver. sig
nifi. abbate. **Q**uid sit cōfessoria et quid nega
toria. no. in. ca. cum ecclesia. de cau. possess. et
proprie. **P**ersonales sunt actiones q conco
mitant psonā obligatā. **E**t ita obligatō sur
git et inducit quattuor modis. **C**ausat eni ex
cōtractu vel quasi piractu. aut ex delicto vel
qsi delicto. vt insti. de obli. cū rubri. sequen. et
no. de rescrip. dispendia. li. vi. **E**xemplū d ob
ligatione que nascit ex piractu. sicut est con
tractus mutui. venditiōis. locatiōis. et in ver
boz et litteraz obligatōe. **D**e quasi cōtractu
exemplū vt in actione negotioz gestoz. tute
le. et similibz. **E**xemplū de delicto. vt in actōe
furti. damni dā. rapine. et iniuriarū. **E**xem
plum de quasi delicto. vt in iudice male iudi
cante. et in piciente de cenaculo qd nocuit. ex
istis nascit obligatio. et ex obligatione actio.
Un piract. vel ena qsi delictū est mat oblig
gatiōis. obligatio vltim. est mater actiōis. et

*Libellus dicitur
libellus a peti*

Forma libelli

ficatio est filia obligatiois. et neptis ad con-
tractum. Sic ergo tractus est auus. obliga-
tio filia. actio neptis. Et obligatio est ius ppe
qd. et actio est ius p qd fit persecutio litis. De
quo insti. d. ac. in pn. Actio alie sunt uni-
uersales. alie generales. alie pnculares seu sin-
gulares. Actio vniuersalis est qn ius dedu-
citur ad iudiciu. cui subiiciunt pncularia sup-
posita. Un quattuor sunt vniuersales actio-
nes que copetunt p hereditate. qz noie here-
ditatis coplectit vniuersum ius defuncti. vt
in l. hereditas. ff. de ver. sig. Ita dicit In. in. c.
coquerente. de offi. ordi. Et sunt ille. petitio he-
reditatis. familie heriscunde. Actio ex testa-
mento copetes p hereditate ex trebellia. se. co.
rescindenda. Et actio ex emptio copetes qn to-
ta hereditas emitt. Actio generalis est qn ge-
neraliter p plurib⁹ suppositis agit. vt e actio
tutele. nego. gest. et similes. Actio singularis
est qn p aliqua re vel aliquibus reb⁹ singulari-
bus actio dirigir. de quo etiā de li. ob. c. ij. Et
in spe. de acti. et peti. §. ij. Scdm naturā et qua-
litatē bmdī actionū debet formari libellus. et
aliter specificatio fit in vna qz in alia. Qual-
ter ergo specificatio in qualibet illaz erigat pa-
tebit in sequentibus

Forma libelli in actione reali

Libellus in actione
reali sic componit. Corā vobis ho-
norabili viro dño. A. decano ecclie
sanctemarie Erfordē. Adogunt. dyoc. Ju-
dice cause et pñi infra scriptaz a se. apo. dele-
gato. Vel si est ordinari⁹. Corā vobis ho-
norabili viro dño epō vel archidiacono vl'
officiali pponit pcurator pcuratorio nomi-
ne viri discreti A. clerici vel laici talis dyoce.
coquerendo in iure aduersus talē clericum
vel laicū talis dyoc. et quēcūqz aliū p eo legi-
time in iudicio interuenientē. Et dicit q licz
fund⁹ talis in campo talis opidi vel ville si-
tus. cui⁹ cōfines inferi⁹ describūt ad memo-
ratū A. pñuerit et pñeat. Tamen pdictus
reus eundē fundū p tot annos detinuit et oc-
cupauit put tenet et occupat fructusqz qui ex
eo p temp⁹ bmdī puenerunt pcepit et sibi in-
bursauit. ac puenietes pcepit ac inbursat Et

talis modi fundū deoccupare. et pdicto Ali-
berū et vacuū dimittere et assignare et restitui-
ere cū fructibus vt pmitit in pceptis contra-
deū in periculū aie sue. Quare agit et petit
pcurator pdictus pfacto noie quatin⁹ cogni-
to quantū sufficit de pmissis denūciatis de-
cernatis et declaratis supradictū fundū ad
A. antedictū pñuissē ac pñezē. pdictum
A. eū indebite et illicite occupasse ac occupa-
re. A. ipsum fundū eidē A. adiudicandū fo-
re ac adiudicē. pdictūqz. A. vt fundū hu-
iusmodi A. libez et vacuū dimittat restituat
et assignet. ac fruct⁹ vt pferit pceptos vel eorū
valorē quē ad tot libras denarioz p singulis
annis estimat. Vltra tamē ac alioz quorū
interest estimatio salua tradat seu persoluat
pdemnandū et copellendū esse. et pdemnetis
et compellatis p vestrā diffinitiuā sūiam cen-
surā ecclesiasticā et alia remedia oportuna.
Hec petit cōiunctim et diuisim vna cū expēs-
lit. ac fructib⁹ inde pceptis et q picipi possunt
et tpe lins papiendis. Ad pbanonē necessa-
riam et nō vltra se astringēs. saluo nihilomi-
nus iure addēdi mutandi minuēdi corrigē-
di. vt est moris. Cōfines vero sunt tales et
Circa materiā hui⁹ libelli et eius formaz
multa subtilia et difficilia a doctoribus solēt
tractari. Et magna est questio legistarū a q-
bus pncipis censet rei vendicatio. Sed dicitur
cōmuniter q a dño actoris et possessioe
rei Et an dño possidēt et detinēt omni gene-
re detentioni copetat rei vendicatio. tangit
Jo. an. in addi. spe. de cessi. actio. §. i. No. etiā
p modernos in. c. examiata. diuidi. Item an
rei vendicatio etiā sit formata q ex possessio-
ne rei reduci potest ad actū et supponat reus
obligatū. de quo in spe. de acti. et peti. §. ij. v. sed
quā vocas. Et no. plene p. Ci. de ma. c. d. alie-
na. iudi. mu. cau. fac. l. vnica. in vna questio-
ne. Ego dicā aliqua q p declaratione ipsi⁹ li-
bri occurrūt. Primo sciendū q in actione rea-
li expmenda est res q petit in li. de libel. ob. c.
ij. Et etiā ei⁹ q litas. vt cū petit terra debet ex-
pmi an sit aratoria vel vineata. Si petat ma-
teria infecia. puta massa. dicat qualitates. vt
delicet an sit aurū vel argentū. vel etiā expri-
mat pond⁹. Si est signata expmat numez.

Forma libelli

de quibus **Jo. an.** et **Hosti.** De quibus etiam vide quod debeat fieri specificatio in specie de li. pcep. §. iuxta. v. Item non valet in actio reali. Quia si fundus vel predium habere proprium nomen exprimitur. et duo fundi primi seu vicini. Item res delicti per finem. et si necesse fuerit subiiciat oculi iudicis vel aduersarii. ut ibi non. Item de in li. q. l. cet fundus ad. **H.** punierit et puniat. et si dice ret punierit non addendo puniat. an sufficiat non. de cau. pos. cu. ecclesia. in glo. de relict. spo. cu. ad sedem. in glo. Item posset addi in libello. si punierit iure dñi vel q. si. ut in. c. abbate sane. de re iudi. li. vi. Et quod dicit libellum aliter non esse ad mittendum. cum ubi punire habeat latissimam significationem. ut in. l. punire. ff. de v. sig. no. in. ca. cu. ecclesia. de cau. pos. §. **S.** **S.** in specie de cau. pos. et ppi. in. §. sequit. videre. v. alie sunt reales. admittit tale libellum. p. c. in dilectos. de fi. instru. cu. filib. Et dicit ibi **Jo. an.** in addit. spe. q. contra libellarij eum admittunt. et videt quod in libello non exprimitur causa petendi. quod non oportet in reali actioe. Potest tamen actor si vult causam exprimere. de re iudi. abbate. li. vi. Et an tunc sit exprimere causam. an non. de li. obl. c. ij. de or. cog. c. fi. Et per **Jo. an.** Nam tunc est uno respectu exprimere causam. quod si ex ista causa agens succumbit. poterit eandem rem postea petere ex alia causa. Nec obstat sibi exceptio rei iudicate quod si ratione dominij fiat pdenatio. non tamen generaliter superius. sed ad causam expressam licet remota quod ad donationem limitari. de cau. pos. c. fi. ut dicit **Jo. cal.** contra **L.** et **De. in. c. ij. de li. obl.** Secundo si nullam causam expressit. quia tunc videt omnem suum in iudicio deduxisse. Tunc succumbens postea non audit. sed alio respectu tunc est non exprimere certam causam. de quibus in. c. abbate sane. de re iudi. li. vi. ibi de his quod iuris. Si cause querant a principio deserunt pendente lite. vel non erant a principio. sed supervenerunt. an ex causis boni fieri debeat pdenatio vel absolutio. Et licet multi sunt modi acquirendi dominium. ut in sti. de rez diu. §. singulorum. ff. de acq. rez domi. p. to. Tunc multum difficilis est ei perbatio. ut in. l. cu. rez. **C.** de pbat. Unde dato quod nullam causam exprimat actor in libello in actioe reali. adhuc tamen ut debeat obtinere. oportet stare per professionem vel probationem de aliquo modo vel causa suffi-

ficienti ad dominium rei acquirendum vel transferendum. pro tanto est consilium legis. quod quidam potest quis in causa intentare possessionum non agat de proprietate. ut in. l. is qui. ff. de rei vendi. Et non. **Bern.** in. c. cum ecclesia. de causa possess. et proprie. Et etiam in specie de acti. et petiti. §. sequit. in. ver. si autem velis. Videamur exemplum quomodo difficilis est probatio dominij. quia si ex causa emptionis quod dicatur dominus alicui rei oportet quatuor occurrere. Primo quod contractus precessit. Secundo quod precium numeretur vel de eo fides habeatur. seu aliter satisfaciatur. Tercium quod traditio rei sequatur. Quartum quod venditor fuerat dominus. Ita ergo omnia probari debent quod difficile est. De quo in specie in loco preallegato. Potest tamen quis intentare publicianam in qua leviores probationes sufficiunt. quia non est necesse probare venditoris fuisse dominum. quia publiciana competit ei qui ex causa emptionis vel cuiuslibet alterius iusti tituli rem bona fide de aliquo accepit. credens eum dominum fuisse. licet in veritate non esset. De quo in specu. de cau. possess. et proprie. in rubrica de proprietate. §. nunc dicendum restat. et in. ca. abbate sane. de re iudi. li. vi. Item dicit in libello quod reus detinet res et occupat si hoc in libello non expressum. an in filiis. reus esset absoluendus. **Hosti.** tenet quod non. et reprehendit iudices qui hoc faciunt et distinguunt. Quia aut possidet aut non. Si possidet est condemnandus. Si non. adhuc ex quo litis obtulit condemnandus est ac si possideret. Istud dicit **Hosti.** ponit **Jo. ban.** an. in addit. spe. de cau. possess. in rubrica de proprietate. §. i. Quo ad conclusionem seu ad petitionem libri ut primo petit per iudicem declarari rem ad **H.** pertinere. Item sibi adiudicari. et **H.** ut restituat et vacuam tradat seu demutat condemnari. Verbum adiudicari exponunt **Jo. Imo.** et **Archidya.** in. c. abbate sane. de re iudi. li. vi. id est. iudicare ad se spectare. Et dicunt quod adiudicatio fit proprie in actionibus que mixta habent causam. sed res alii cuiusque ab aliquo alio detinet petitur restitui. sed iure civili petit quis declarare rem ad se pertinere. Conclusio ergo libelli omnia ista comprehendit. et ita solet fieri. Et ita per buze

Libell' actionis personalis

Ritum non peruenit solū ad possessorium sed etiam ad penitentiū. ut in o. de do. et contuma. c. ij. et in spe. de acti. et penit. §. sequitur. Et ibi p. Jo. han. an. in addi. deli. concep. §. si. v. hoc autem notandū. et in c. inter dilectos. de fide instru. in prin. Quia aliud est restituere rem. aliud possessionē rei. Item penit. res cum fructibus a tempore occupationis preceptis. Nam bone fidei possessor lucratur fructus ante lit. contest. preceptos. Unde ista penitio est intelligenda secundum distinctionē iuris communis. De quo in spe. de fructibus et interesse. §. j. De hoc p. Jo. an. in addi. de cau. posses. in rubrica de proprietate. Quomodo autem procedit penitio expensarū lit. et super hoc ferri debeat sententia cum sit generalis incerta et de futuro. no. de pcura. audite de libel. obla. c. ij. de sequel. poss. c. j. cum si. In fine libelli ponit protestatio. quod ad probationem necessariā tantum se astringit. de iudi. exhibita. de proba. licet. per. ibidem quoque. no. in spe. de excep. §. viso. v. porro. de libel. concep. §. ultimo. v. Item consueverunt fieri. Item illa clausula. salvo iure addendi etc. de fi. instru. inter dilectos. in principio. Et principaliter aduocatus circa libellos concipiendos debet aduertere tria. Primum quod pauca et non superflua elfundat. si tamen ponuntur ibi aliqua superflua dummodo libellus aliter sit aptus non viciatur. no. de iudi. examinata. Secundum. quod ponat necessaria et vtilia. que probata sunt adiuvant intentionē. Tertium quod ponat generalia et non se arret. ut in processu plures vias et diuerticula plura habeat ad fulciendam suā intentionem. De qua et de quibusdā aliis cautelis in spe. de libel. concep. §. ultimo. De cautelis vero circa porrectionē et receptionē libelli habendis. in specu. deli. concep. §. sequitur. Item in li. non exprimitur nomen actionis videlicet ut sic dicatur. et ad hoc propono rei vendicationē. Nam hoc non est necesse marime secundum canones. ut in c. dilecti. de iudi. §. sufficit proponi factū. Et debet tamen exprimi tale quid per quod actionis natura cognoscatur. ut ibi no. et in specu. de acti. et penit. §. primo. Item non est necesse quod pars subscribat dies porrectionis li. ut per tale subscriptionē ostendat de die dari libelli etc. Sed hoc fit per tabellionem qui subscribat diem porrectionis li. et dilationem datam reo. et ita seruatur. De quo etiam in specu. de libel. concep. §. j. ver. nec pre dicta ratio. In personali actione format sic libellus.

nem qui subscribat diem porrectionis li. et dilationem datam reo. et ita seruatur. De quo etiam in specu. de libel. concep. §. j. ver. nec pre dicta ratio. In personali actione format sic libellus.

De libello in actione personali

Quam uobis. ^{zc. q. li. cet poi.}
Actus Seyus prefato Lino in decē libris denarioz talis monere vel pascuamēti. vel denarioz currentiū. et cōmunē datuoz in tali loco teneat ex causa mutui et obligatus existat. Vel sic. quod licet idē Seyus Lino memorato teneat in tot libris denarioz. quos idē Lino eidē Seyo mutuūdo numerauit vel quā bona fide deposuit apud eū. Tamen huiusmodi debitū vel ppositū huiusmodi bireddere potest debitor suo creditor ante dicto soluere cōtradicit. Quare agit et petit procurator potestis quatinus precognito quantum sufficit de premissis. pronuncietis decernatis et declaretis supradictū Seyū Lino prefato in perpressa pecuniāz summa ex causa predicta teneri. eumque eidē Lino in huiusmodi debito cōdemnandū. et ad ipsi solutionē compellendū fore. ac cōdemnetis et cōpellatis per vestra sententiā diffinitiuā et censurā ecclesiasticā. Hoc petit una cum expensis lit. Ad superflua probationē se non astringēs sed ad eā solū que sue sufficiunt intentioni. de iure addendi mutandi minuendi corrigendi et alius ut est moris protestat. In isto libello in actione personali exprimitur causa petendi mutuū vel depositū vel huiusmodi. et hoc est necessesse. ut in c. vlt. deli. obla. Et quia ponit in fine libelloz salvo iure addendi etc. ut in forma. Sciendū quod aliud est mutare et aliud emendare li. Et cōmuniter dicitur quod mutare est cum sublata veteri actione. proponit noua. quasi diceret. quod proprie mutare sit substantia remota in locū eius aliū subrogare. Emendare est addere vel detrabere quantitatē penite. ut in specu. de libel. concep. §. nūc ostēdamus. In alijs dicunt quod emendare est defectū in forma supplere. Quē ergo vel usque ad quod tempus litis possit mutari vel emendari libellus. potest dici quod si actor vult mutare hodiē non potest. quod necesse

Libellus spoliacionis

habet persistere oblato libello. Si vult emenda re eo modo. quia petit plus. modo vult petere minus potest usque ad finem. Si vero alio modo ut quia petit minus. modo vult petere maius. potest usque ad lit. pres. postea non sine nouo libello. De quo tamen plenius non debet. ob. c. ij. Et in spe. de lit. pres. §. nunc ostendamus. Et ibi per Jo. an. in addi. Et quia libellus primus in actione reali conceptus est in petitorio. Unde quia aliud est iudicium possessorium seu possess. et iudicium proprietatis seu petitorium. ut de ca. pos. et p. p. p. p. totus. Et intentat quicquid solū possess. forium. quicquid viri quicquid simul. quicquid solū petitorium. Etiam in eodem libro et ab eadem parte. et quādo possibilis sit recursus petitorij et possess. rij in eo. li. no. in. c. pastoral. et c. cum dilectus de cau. pos. et p. Possessorium est triplex seu possessionis sunt tres species. scilicet adipsam de. re. in. de. et recuperāde. de quo plene de cau. possess. pastoralis. in glo. longa. No. ad intelligentiam et super eo in spe. de cau. poss. Unde in interdicto recuperāde quod competat spoliato et spoliatozem sic format libellus.

¶ Libellus quando agitur in causa spoliacionis.

¶ Corā vobis etc. quod licet tempore spoliacionis infrascripte et plura ipsa ante memoratus. Titius fuit in possessione talis domus et predij in tali loco sit. cuius confines etc. Prefatus tamen Seyus eum de possessione huiusmodi anno tali. mense tali violenter expulit et eiecit. et temere possessionem domus vel predij eiusdem spoliavit. Quāquidē domū idē Seyus ab eo spoliatois tempore detinuit et occupavit. et detinet occupatam. Vel sic. Licet etc. Tamen idē Seyus Titium eundem possessione domus vel predij huiusmodi per tale spoliari fecit. et eum de possessione ipsa deici mandauit et expelli. Vel sic. Quod licet talis Sempromius nomine et prelatio ne Seyi supradicti predij Titium possessione ipsius domus etc. spoliavit. Ipse quoque Seyus eandem eodem modo et nomine suo facta rata et gratā habuit. et habet se de domus vel predij supradicti possessione inromittendo. Vel sic. quod licet etc. Tamen cum idē Titius esset possessor domus predice per Sempromium violentē spoliatus et de ipsa possessione eiecit. memorat se

yus domū huiusmodi ab eodem detectore recepit. sciens predictum Titium possessione ipsius per eundem Sempromium ut permittit spoliatum. Quare agit et petit procurator predictus nomine quod supra quatinus cognito quantum sufficit de premissis pronuncians decernans et declarans possessio nem domus predictae seu predij etc. mihi violenter ablata fuisse et esse restituendam cum fructibus. exinde a tempore spoliacionis predictae citra preceptis et qui peti potuerunt ac damnis et interesse. quod fructus singulis annis ad tot malora frumētū Erfordensis mēsure. Damna vero et interese ad tot libras vel marchas etc. estimat spoliatus supradictus. vestra iudiciali salua estimatione. Predictum quoque Seyum ad premissa eidem Titio condemnandum ac compellendum fore. ac condemnans et compellens per vestra finiam diffinitiuā etc. ut in alijs formis. In isto libello primo narrat quod Titius spoliatus est per Seyum possessione domus vel predij. Et ita competit spoliato Titio contra Seyum spoliatozem interdictum unde vi. de resti. spo. in literis. cum ad sedem. c. grauis. cum li. Secundo quatinus spoliatus fuit de mandato Seyi per alium. Tertio quod fuit spoliatus nomine et prelatio ne Seyi. et ipse se yus spoliacionem ratā habuit. Unde isti omnes tenerent interdicto. ut in. c. cum ad sedem. alleg. Vel quarto quod Titius fuit spoliatus per Sempromium licet non nomine Seyi vel mandato eius. tamen Seyus re huiusmodi a Sempromio detectore scienter recepit. Unde tenet interdicto per decre. unde vi. p. c. sepe. de resti. spo. s. m. vnu intellectū eiusdem. c. Vel s. m. alium conditione ex eadem de cre. etiam sic conclusio li. est communis ad quodlibet istorum. Ad quālibet narrationem huiusmodi apta est petitio conclusiua predicta. Et in huiusmodi interdicto est necessaria allegatio et probatio duorum. scilicet possessionis et deiectionis. de offi. dele. consultationibus. et si quā intentat interdictum contra ipsum spoliatozem. Si quā contra eum quod mandauit ibi cum hoc probari oportet mandatum. Vel quādo contra eum quod rata habuit etc. tunc oportet etiam probari rationem quod spoliatio ipsius nomine vel prelatio ne fuit facta. quod ratū habere quod non potest quod nomine suo non est gestū. de re. iur. li. vi. Vel si contra eum quod non spoliavit nec mandauit nec ratū habuit. sed scienter recepit etc.

Libellus spoliationis

Ibi oportet etiā pbari sciennā. Unde dicit **H**osti. notabiliter in dicta decre. sepe. q. q. sciennā allegat eā pbari debz. Et cū gue sit istā pbari p tanto laudat ipe q pponat cōditio ex canone reintegrāda. iij. q. i. p qd auxilium subuenit ei q possessionē qualitercūqz amissit. **S**unt in diuersis eiusdē canonis intellectus ut ibi no. 7 in. c. cū ad sedē. 7 in. c. sepe. allegat. **I**tem li. penit. possessio restitui. qz meli⁹ pnuat iudex inter p̄dictā possessionē restituendā qz rē restituendā. **D**e q in spe. de restit. spoli. §. j. v. 7 no. p. **I**o. an. in. c. cū ad sedē. sep̄us alleg. **I**te penit. res cū fructib⁹ pceptis. et q p̄cipi potuerūt. no. in. c. grauis de resti. spo. **I**te cū damnis 7 interesse. ut ibi. **E**t etiā d in iuristi tenet. ut ibi plene no. **E**t debent h casu fruct⁹ a ipe de iectōis. ut ibi no. **S**i autē qz spoliatur rebus mobilibus potest sic formari libellus.

Corā vobis zc. q. **A**nno tali. mēse tali. p̄dicti. **S**ey⁹ **L**inu p̄fatu in tali loco p̄litinere p̄stituti inuasit. euqz reb⁹ suis. s. libris. vestimentis. pecunijs. 7 alijs qz deferebat temere dep̄dauit. res huiusmodi ab eo rapiendo et sibi auferendo violēter. quas ad tot libras dñariorū tal monete estimat. vestra iudiciali salua tarando. **Q**uare petit 7 agit pcurator p̄dict⁹. qm⁹ p̄cognita zc. p̄nuatēis decernatis 7 declaratis p̄dicti. **S**ey⁹ spoliatozem temerariū ad restitutionē rez p̄dictay seu estimationē eay p̄paratas teneri. **L**inu supradict⁹. 7 ad hoc sibi cōdemnandū 7 cōpellendū fore. necnō p̄ueniens 7 cōpellatis p vestram diffinituā zc. **I**n tali li. 7 p̄simili nō oportet specificationē fieri et exp̄sionē singulariū rez. qā p̄bata violētia p testes. res p̄batur p iuramentū violentiā passi. **D**e q qd me. causa. c. plē. de oz. cog. c. ij. cū si. **I**te exp̄m̄ loc⁹ et temp⁹. qz tale interdictū informat 7 includit iniuriā. **U**n possit etiā spoliat⁹ petere satisfaciōnē 7 emendā p iniuriā. ut s̄ dixi. **E**rgo illoz exp̄sio in libello est faciēda licz civiliter agat. de pcura. tue. **I**te qā in libello ponunt v̄ba gerundia. videlicet rapiendo. auferendo zc. sciendū q quidā aduocati reoz excipiunt talē libellū nō pcedere. **R**atio fm eos. qz gerundiū nihil ponit sed potius determinat

sed hoc non est rez. quia gerundia etiā ali quid ponunt. 7 resolunt in verbū indicatū uum. ut no. ff. 7. **C** de eden. super rubi. **I**dem enim est dicere dep̄dauit rapiendo. ac si diceretur dep̄dauit 7 rapuit. **I**te quia in sententijs ponitur gerundia. ut parz de re iudi. ad apostolice. §. auctoritate apo. firmiter inbibēdo zc. **Q**uare ergo non poneretur in libellis cū sententia debeat esse cōformis libello. **S**y mo. licet hely. cū si. **D**e quo p. **I**o. an. i. addi. spe. deli. concep. §. nunc aut zc. **I**am autē libello oblato 7 p̄necro iudici per actores vel eius procuratorē. reus vel ei⁹ procurator petat eius copiā inherendop̄testationi de noni consennēdo in iudicem zc. **S**i talis est iudex cui⁹ iurisdiciō nō est fundata. 7 sibi dari seu concedi inducias. 7 vocant h mōi inducie de liberatore. **E**t de inducijs citatorijs. delib. beratorijs. 7 preparatorijs 7 iudicatorijs notat. iij. q. ij. in summa. **D**e istis 7 alijs viginti speciebus induciay in spe. de dil. a. §. i. **E**t inducie deliberatione de qbus ad plens. xx. sūt dies a iure tarate. iij. q. iij. offerat. non tamē sic sunt statute in tali numero diez quin iudex eas abbreviare possit. autēus circumstātijs negocij 7 distantia locorū vel plongare. notat de pcura. dilectus. de appella. cū sit romana. ut in glo. iij. 7 in regula indultus. de re. iu. li. vj. **E**trum autē iste inducie sint de substantia sicut libellus. no. p. **I**oban. xvij. q. iij. p̄roz per **I**nnoc. 7 **H**osti. de libel. obla. ca. j. **E**t dicunt cōmuniter doctores q sint de substantia si petantur. **Q**uia licet iudex possit illas trare ex causa. non tamen potest eas reo inuito penitus denegare. ut in. c. j. de dilat. 7 in clem. sepe. de ver. sig. in glo. cum penno. **I**udex ergo habet decernere 7 dare seu fieri m̄ā. dare copiā libelli reo exp̄sis actoris. de q in specu. de libel. obla. **E**t potest concedere inducias reo ut dixi. statuēdo ipsi reo terminū ad omnes dilatorias exceptiones proponēdas. **P**ostea non audiat reum super dilatoria exceptione. nisi in tribus casibus. ut in. c. pastoralis. de excep. **E**t ista omnia sunt per tabellionem scribenda in actis sub hac forma vel consimili.

Libellus spoliationis

¶ Deinde Anno quo supra die tali. tali hora comparuit in iudicio coram iudice predicto talis principalis. vel talis eius procurator. et libellum eius in scriptis obtulit infra scriptum tenoris. Et aduerso talis principalis vel talis eius procurator coram predicto domino iudice eo adhuc sedente per tribunali petens predicti libelli copiam decerni. et terminum competentem ad deliberandum sibi postulauit ipsum dominum iudicem assignari. cui ipse iudex copiam libelli fieri et dari. per me notarium decreuit. et inducias petitas sibi concedendo. et tale die etc. ad proponendum omnes dilatorias exceptiones sibi forsitan competentes. Alioquin dicto libello respondendo per terminum ipsarum perit vel earum procuratorum per consensum pempti assignauit. Acta sunt hec etc.

¶ Coram ordinario tabellio breuiter sic solet subscribere die porrectionis libelli et dilatoris reo datam isto modo

¶ Exhibito hoc libello per tale actorem vel tales eius procuratores in presentia talis rei vel ipsius procuratoris. Anno tali. die tali respondebit per parte ipsius rei. vel proponent omnes dilatorie vel declinatorie exceptiones die vel feria tali etc.

¶ Reus accepto libello et obtentis inducijs coluit aduocatum super eo. Et quomodo in deliberando debeat sere habere. tradit Guil. in spe. de act. et pet. §. in anterioribus. Et si reus conuenit in actione reali. sed ipsam re petita ab eo non possidet nec detinet veniat in termino statuto coram iudice dicendo se non possidere nec detinere re petita in libello. et res est expedita. quia tunc dimittit. ff. de rei vendi. l. in rem. de appel. ex pre. de quo de excep. ca. vlti. et de re iudi. abbat. fane. li. vi. Si autem possidet. s. nomine alieno habet paratum auxilium. in. c. quoniam frequenter. §. q. si sup. ut licet. non prestat. quia habet facultatem nominandi dominum in iudicio et se eronerandi. ut ibi. Sed si possidet nomine proprio. tunc offerendo se defensionem videat si habeat aliquas exceptiones contra iudicem. contra actorem. vel contra eius procuratorem. vel contra libellum et eius formam. istas in termino sibi assignato omnes proponat. ut no. in alle. c. pastoralis. **¶** Pro quo sciendum quod exceptionum diuerse sunt species. quia alie sunt pemptorie. alie dilatorie. alie anormale. alie mixte. ut no. de except. excepti-

onum in glo. et per Hosti. in summa. eo. ti. §. ij.

¶ Pleni in spe. eo. t. §. ij. et iii. et ibi in addi. tangunt etiam alie diuisiones. quia alie sunt pemptorie. alie pemptales. alie personales. alie reales. de quibus ibi. De pemptorijs videbimus suo tempore.

¶ De dilatorijs ad presens videndum. **¶** An dicuntur dilatorie quia causam differunt. in. st. eo. t. §. appellat. Et dilatoriay alia est dilatoria iudicii. alia solutiois. Dilatoria iudicii est multiplex. quia alia petitur de iudicis. alia ratione actoris. alia ratione ipsius rei excipientis. ut quod est privilegiatus vel alibi habet ius reuocandi domum ut de fo. co. pe. c. vlt. Alia ratione procuratoris. alia ratione rescripti. alia ratione loci. alia ratione tempus. s. feriarum. alia ratione loci quod extra dyoc. alia ratione cause. alia ratione libelli. alia ratione fori. **¶** De quo in spe. de excep. §. ij. v. dilatorie pro. Et ista regulariter proponende sunt ante litteras prestatas. postea vero non. nisi in certis casibus. de offic. dele. in sinuante. Et quando plures competunt que illarum debeat primo proponi. no. in. c. alle. pastoralis. de excepti. et c. inter monasterium. de re iudi. Et magna est diuersitas inter doctores de exceptione recusationis an illa debeat esse prior. **¶** Item Jo. an. ibi in nouella dicit conclusiue quod omnis exceptio per quam negatur iurisdicatio iudicis precedit exceptionem recusationis. **¶** Iulius tamen est prestatum de tali exceptione recusationis. sed non necessaria.

¶ Alias tamen exceptiones que non afficiunt iurisdictionem precedat recusatio. Et hoc dicit tenendum post factum. ante factum consulit cum. **¶** Tan. cuius opinio ibi habet in glo. quicquid. c. inter monasterium. **¶** Si ergo reus habet exceptionem inducentem nullitatem iurisdictionis. puta per quam redditur rescriptum nullum. vel persona iudicis inabilis. ut si dicatur rescriptum impetratum ab excommunicato propter quod est nullum regulariter. de rescriptis. c. ipso iure. li. vi. **¶** Vel iudicem excommunicatum fuisse ipse impetratum rescriptum in quo non cadit iurisdicatio. vel simile exceptionem istam primo proponat. quod prius est in iureda securis ad radices scilicet ad iurisdictionem. ut. ii. q. vi. §. exceptio. si non habet tale. habet tamen aliam contra personam iudicis actoris et procuratoris. **¶** Tunc primo proponat exceptionem recusationis contra iudicem. ut no. in. c. pastoralis. et c. inter. s. alle. **¶** Vel melius proponat eas simul disiunctum seu subalternati-

Forma exceptionis

Et ista suspitione pmo pponat seu prosequat. ut in dicto. c. pastoralis no. Quo aut recusetur ordinari et coram q sit pbanda exceptio. le. et no. de fo. cope. si qs p clericu. r. c. licet. de appel. cu speciali. Quo aut delegat recuset et coram q sit pbanda recusatio. bet de offi. deleg. sup questioe. r. eo. n. si p vnu. li. vi. cu co. co. d. Et est recusatio a iudice vel iurisdictione declinatio p exceptionem suspitionis pposita. Et licet ex vna sola causa iudex recuset. puta qa suspect. iij. q. v. q. suspecti. ut lit. no prest. ac cedens. j. r. ij. de appel. cu speciali. Illi in suspitionis sunt multe cause. et. xvij. enumerant i ca. legitima. de appel. li. vi. Et potest sic formari exceptio recusationis q in scriptis est pponenda. de q in in. c. qm. de pba. r. ibi in glo. sup vbo exceptiones. r. c.

Forma exceptionis recusationis.
Coram vobis dno iudice tali. r. c. propositus procurator procuratoris noie. r. c. talis r. dicit pira psona vestra excipiendo q cu talis aduersarij suus vester sit consanguineus domesticus vel familiaris. r. c. vos ex causa hmoi sibi estis veheementer suspecti. Et q piculosu e coram suspecto iudice litigare. id r. dicitur ut vos et iudiciu vestru recuset. Idcirco vosta qs sibi iuste suspecti ex causa pdicta recusat. et causam suspitionis hmoi se pbaturu offert coram arbitris. qs comuniter elige vna cu aduersario est parat. Et si in comuni puenire no pnt. tale noiat r. eligit p pre sua. et Bqn iudex recusat est ordinari vel delegat vnic. Si vo est delegat habes collega. et dan sunt cu clausula q si ambo. tunc coram collega e probanda exceptio recusationis. Unde iudicat excipiens et causam suspitionis hmoi se offert coram collega vestro legitime probaturum. Si simplr recurrit ad arbitros. ut in. c. si contra vnu. de offi. dele. li. vi. Et ibi qn delegatus vel officialis epi recusat. Vel si e subdelegatus tunc debet fieri pbatio coram delegato. ut in ca. sup questionu. de offi. dele. eum vero. r. j. fi. De quo plene no. in. c. cu speciali. de appel. Et ordinari recusat potest causam alteri committere. de fo. cope. si qs p clericu. r. c. cum speciali. de app. Et an possit delegat et qn habet in. c. iudex. de offi. deleg. li. vi. Et qd or

in forma exceptionis q recusans offert pbationes cause recusationis. et petit electione arbitror. Dicit Inno. in. c. cu speciali. supra alle. q hoc non est necesse. sed hoc iudex habet ab eo requirere. de quo ibi. et hoc qn reus recusat. Potest ena actor recusare iudicem. non tamen delegatu quem impetrauit ex veteri ca sed ex superuenienti. de offi. delega. insinuante. r. c. super questionu. Ordinariu potest recusare. ut in. c. alle. si quis contra clericu. dfo. compe. r. tunc actor debet et potest sic formare sua recusationem.

Forma recusationis ordinarij.

Domine episcope ego velle couenire aduersariu meu talem subduu vestru. s. quia iste est consanguineus vel amicus vester specialis. et vos tanq nimis fauens eidem michi estis ex hmoi causa suspectus. Ideo supplico quatin causam hmoi alteri committatis. seu mihi deus delegatu. r. c. Quo aut pcedat in articulo recusationis. id est. suspitionis. le. et no. in. c. suspitionis. de offi. dele. de appella. cu speciali. e. n. legitima. li. vi. cum remis. suis Et de arbitris super hoc eligendis. q arbitere iure appellet in. c. de arbi. de offi. delega. li. vi. Si vero reus no habet exceptionem contra psonam iudicis. videat an sibi competant alie exceptiones. videlicet contra psona actoris. an sit minor vel excommunicatus. r. c. Et exceptiones q possunt fieri contra actore ponit spe. ii. de actore. s. j. vel contra foru vel locum. r. c. ut supra dixi.

Exceptio contra actorem.

Potest ergo sic excipere contra actorem. Procurator noie procuratoris discreti viri. Si pro parte Titij in iudiciu et causaz vocati. coram vobis dno episcopo vel officio. r. c. pponit et dicit excipiendo q pfatus Titius est in pupillari etate constitutus. quare in iudicio ee r. agere no potest. nec debet admitti. ut p se stando in iudicio psequat. Idcirco competit p vos pronuciari. decerni. r. declarari predictum Titium psonam standi in iudicio non habere. Nec cu ad agendu esse admittendus. condemnando eum predicto Seyo in expensis. Vel contra libellu potest sic exciperereus.

Forma exceptionis

Exceptio contra libellum.

Excipiendo pponit pcurator nomine. & contra prentu libellu sibi cora vobis honorabili dno decano iudi. vel offi. pro parte talis oblatu. Et dicit qd bmo prentu libellus obscurus est. generalis. incertus. dubius. confusus et ineptus. et alias. &c. et ad eum p parte pdicti. **I**l. minime respondendu. &c. maxime ex eo qd in eo no exprimitur causa petendi cu tame datus sit in actione psonali. vel ex eo qd res petita minime specificat p cofinia vel alias. sic qd reus valeat deliberare. vl qd manifesta pntet pnteritatem et ineptitudinem. Ideo p iudicem ex officio repellendu et reijciendu est et limitandu. Quare petit pcurator predicto nomine quo supra. quatenus pnuclietis. decernatis. et declaretis. passertu libello tanq obscuru. incertu. et ineptu. pro parte predicti. **I**l. no fuisse nec esse respondendu. **I**psuqz libellu prentu reijciendu et repellendu. ac pdictu reum a vestra instantia iudicii absoluedu reijciatis et absoluatis. **I**pm actores sibi in expensis ppterea factis pdemnando salvo iure addendi. &c. **Q**uam causa petendi in psonali actione est exprimenda patet de li. ob. c. vlti. Et in reali est res exprimenda et p psonia specificanda. vt de li. ob. c. ij. vt supra dictu e. **E**t sciendu qd cautu est sic petere. vnde no debet petere reus qd actor declarat libellu obscuru. vel ineptu emendet. quia sic instrueret ipm actore. sed petat. vt supra. Et tunc postea fm forma bmo petitioni. habet interloq iudex. vt no. de li. ob. c. vlti. et in spe. de li. pcep. s. sequit videre. v. Item pcepto. et s. ad huius. v. caut etia. Et qualiter vel ex quibz causis impugnari possit libellus. ponit **B**uit. in spe. de li. pcep. s. iuxta. **U**el si reus vult declinare for iudicis. vt qd est laic. et est causa pphana et coram ecclesiastico iudice puenit. pot sic excipere pcurator nomine pcuratorio. talis. si rei pponit et dicit excipiendo qd cu causa in prentu li. predicto reo pro parte actoris. **C**oram vobis honorabili dno offic. iudic. &c. oblata pposita causa sit civilis et pphana ipseqz reus laic existat et parat coram suo laico iudice seculari respondere cui forum actor seq debz. **N**otarco libello pdicto et supra

causa bmo prenta coram vobis respondere no tenet. sed ad iudice suu fori secularis. vbi delicta talem. est remittendu. Quare petit p vos pnuclietis decerni et declarari pdictum reum ad respondendu li. passertu. vel alias sup causa pdicta litigandu cora vobis no tenet. sed ipm ad pdictu suu iudice competetem seculari remittendu fore et remittatis pdem nando sibi actorem in expensis. &c. **I**sta exceptio pbat p. c. nouit. de iudi. et c. cum sit. de fo. compe. et c. licet. et c. ex parte. eo. ti. Si ergo in termino dato ad deliberandu reus opponit exceptione dilatoria aliquam d pmissis. vel aliam actor vel ei pcurator petat ei copiam sibi decerni p iudicem et terminu competentem ad replicandu assignari. quod habz facere iudex. Et bec scribunt per tabellione sub hac forma.

Forma actu in actibus signandorum.

In termino pdicto adueniente videlicet tali die coparuit coraz pdicto dno iudice sedenti pro tribunali ad ius reddendu. talis reus vel talis ei procurator et exceptioes in scriptis obtulit. quarum tenor inferi pntet petens istas admitti. Talis vero actor vel ipsi procurator coparuit ex aduerso. et earum de exceptionu copiam sibi decerni et dari petiuit. acterminu competentem ad replicandu et dicendu ptra exceptiones bmo sibi copenerit ptra eas ei assignari. Cui iudex pstat copiaz petitam decreuit. et talem diem ad replicandu et dicendu ptra exceptiones bmo si voluerit pro termino pemptorio sibi assignauit.

Cora ordinario scribere solet tabellio breuiter in fine exceptois isto modo. Exhibitis his exceptois per talem reum vel eius procuratorem in pntia talis actoris vel sui procuratoris. Anno tali. die tali respondebit ptra eas replicabit p parte actoris tali die. quem terminu de viriulqz pntu ad h duximus pfigendu. Actor ergo in termino sibi ad dicendu ptra exceptiones statuto potest replicando exceptione elidere. videlicet exceptionis replicatoe. ad e. resolutione illo modo. **C**ontra exceptiones prentas et oppositas p parte talis rei. &c.

Dilatoria solutio

Forma replicatōis cōtra excepti-
onem recusatōis iudicis.

Coraz vobis honorabili dño iudice vos
ex tali causa vt suspectus recusando pponit
procurator pcuratorio noie talis actoris. et
dicit replicando q̄ exceptōes hmoi frivolez
frustratione nō sunt admittende. nec ipe re⁹
vos ⁊ vestra psonaz poterit taliter recusare.

Eum et si p̄dic⁹ actor sit p sanguine⁹ vester.
tñ q̄a etiā ipse reus est cōsanguineus vester
idcirco par affectōis causa suspitōez tollit

El sic. Licet ipe actor vester dicat amicus
q̄ tñ si aliqua inter vos ⁊ eum est amicitia.
ista est levis et modica. et talis nō est propter
quā merito debeatis vt suspect⁹ recusari. cū

nō omis amicitia sufficiens sit causa ad iudi-
cem recusandū. Quare p̄dictus petit procu-
rator quatin⁹ p̄asseris exceptōib⁹ non ob-
stātib⁹ pronūciens decernatis et declaratis.
li. p̄dicti actoris fuisse ⁊ esse respondendū et
in causa hmoi pcedendū ad vltiora. Ip̄-

sumq; reum ad h̄c cogendū fore atq; cogatis.
et eū p̄dicto actori in expēsis legitime p̄dēn-
tis. **H**ec replicatio colligitur ex nota. in. c.
accedens. v. lit. non cōtest. et ex nota. in. c. po-
stremo. de appel. in glo. v. sed vsq; ad quē gra-
dum. c. de offi. delega. insinuante. glo. j.

Contra exceptionē declinatoriā fori pōt
actor sic replicare.

Replicando p̄ra exceptōnes p̄tensas ta-
lis rei procurator pcuratorio noie tal' actori
ris pponit ⁊ dicit. q̄ exceptōes hmoi p̄tense
nō pcedūt nec sunt admittende. s; tanq; fru-
stratione ⁊ frivole repellende. Nam licet con-
ueniens sit laic⁹ ⁊ causa p̄phana. locus tamē
domicilij rei est d̄ vestra iurisdicōe tempali

El sic. de cōsuetudine tñ longeva et p̄sc̄pta
legitime vobis iurisdicōe competet ⁊ cogni-
tio i hac parte. **E**l sic. Ip̄se tamē secularis
iudex rei est sepius sup hoc p parte actoris
instanter et humiliter requisit⁹. q̄ tñ ip̄i actori
iusticiā mīstrare neglexit vel recusavit. c.

Quare petit vt supra dixi in prima replica-
tione. Ista replicatio fundat sup. c. licet. d̄ fo-
ro compe. et. c. si duob⁹. de appel. cū similib⁹.

Et post istam replicatōis oblatōem aliqui
reus petit copiam et terminū ad duplicandū

El si renūciat duplicationi ⁊ petit interlo-
cutoriā. totum debet scribi p tabellionē i act⁹.

Et pōt est colligi forma scribendi ex p̄ceden-
tib⁹. **Q**ue autē sit replicatō et quō debeat eē
talit⁹ q̄ afficiat tollat seu elidat vel viciet ip̄-
sam exceptionē sicut exceptio actionē l' actū
viciat cui opponit. plene nō. p. Jo. an. in. c. a
nobis. de excep. ⁊ in. c. vlt. et de ordi. cogni. **E**t
d̄ q̄ replicatio est allegatio actoris p quam
resolvit exceptio. insti. de repli. in p̄n. **E**l la-
tius sumendo omittat verbū actoris. **U**ndē
replicatio est etiā exceptio. **E**t d̄ q̄ si exceptio
nis exclusio. ff. e. l. penul. **E**t tantū de exceptio-
nibus dilatorijs iudicij. c.

Exceptio dilatoria solutionis.

De dilatorijs solu-

tionis q̄ debent ante lit. p̄test. pro-
poni. et si de ea p̄stet videlicet q̄ dis-

ferenda est solutio. tunc impedit procesu⁹ et
inducie duplicabunt. q̄a penit plus tempus
re. de plus peni. c. vnico. **S**i non p̄stat p̄babi-
tur post lit. p̄test. p. Inno. et alios in. c. pasto-
ralis. de excep. **E**t in spe. de excep. §. nūc vidē-
dum restat. in p̄n. **E**t formā postea videbis

Est etiam exceptio anormala. vt est exceptio
excōmunicatōis in vim dilatorie opposita

Et d̄ anormala quasi sine regula. quia nō
sequit normā aliarū exceptionū. q̄a in qualibet
parte lit. et post lit. p̄test. vel etiam añ sen-
tentiā potest opponi. vt in cle. vnica. d̄ excep.
et. c. pia. eo. ti. li. vj. **S**i tamen reus omittat eā
opponere maliciose et dolose vt actor fatigēt
talit⁹ p̄demnabit actori in expensis. vt in ca.
exceptionē. de excep. **E**t potest eadē exceptio
bis opponi. s; vltra duas vices nō opponitur
vt in. c. pia. et. ti. li. vj. **N**otest ergo sic opponi ⁊
formari talis exceptio.

Procurator talis rei pponit excipiendo
et dicit q̄ vos dñs iudex ad instantiaz talis
actoris in causa quā mouet seu mouere in-
tendit p̄dicto reo coram vobis procedere nō
potestis. nec eū ad agendū seu causam ince-
pram psequendā debetis admittere seu au-
dire. nec ipse potest i iudicio stare tāq; actor
p eo q̄a p talem iudicē ordinariū vel delega-

Forma duplican. actoris

tum. vel auctoritate talis canonis est maioris excommunicationis sententia innodatus. **Q**uare petit predictus procurator per vos pronuciari decerni et declarari predictam excommunicationem repellendam esse ab agendo que et repellatur. Et in ista exceptione excommunicationis debet exprimi nomen excommunicatoris. et species excommunicationis debet exprimi. alias non est admittenda. Et talis debet probari infra octo dies aperissimis documentis. Alioquin debet excipiens condemnari in expensis. quia frequenter maliciose persequitur opponi. ut i. c. pia. de excep. l. i. vj. ubi de ista exceptione plene. Et quia tam ille quam alie exceptiones consueverunt maliciose opponi ad litem protractionem.

Unde iudex potest cogere excipientem ut presteret iuramentum de malicia quod eas maliciose non opponat. de quo in spe. de excep. §. ij. v. Potest etiam iudex. Nam hoc iuramentum de malicia potest in quacunque parte litis exigere iudex quoniam sibi videbitur expedire. ut de iur. ra. calu. c. ij. vlt. B. n. l. i. vj. Et contra aduocatos maliciose exceptiones tales per reos confingentes. vide in spe. de excep. §. viso. v. Item nota sunt. **U**ber. circa finem. Contra predictam vero exceptionem excommunicationis potest replicare actor isto modo.

Qualiter actor replicare debet contra exceptionem anormalam.

Coram vobis honorabili domino iudice talis procurator talis actoris contra exceptionem per parte talis rei sibi oppositam replicando proponit. et dicit quod predicta exceptio in facto non valet admittenda. quia licet predictus actor alias per tale iudicem fuerat excommunicatus. ipse tamen ab eadem sententia est per ipsum iudicem absolutus. Ad quod probandum litteras absolutionis producit. et petit per vos pronuciari predicta exceptionem non obstantem esse in causa procedendum et procedi videndum ad ulteriora. Vel potest sic replicare.

Coram vobis. etc. usque ibi. Et dicit quod prefata exceptio non procedit. sed frivola est et frustratoria. nec eius preterit debet actor ab agendo excludi cum ipsa excommunicationis sententia preterita quam allegat nulla sit et irrita ipso iure per eo quod intolerabile continet errorem. vel pro

eo quod ante sententiam eandem assertam ipse actor ab ea et predicto iudice etiam proferente ex causa legitima appellauit. vel quod ipsa sententia est per non suum iudicem lata. **I**ste exceptio perhibetur de arbitris. c. innotuit. de sen. exc. p. tuas. de p. sue. ad nostram. cum si. de iudi. at si clerici. cum si. et concord.

Forma duplican. actoris.

Reus autem potest sic duplicare. dicendo contra replicationem. Pro parte talis actoris contra exceptionem talis rei oblatam. etc. proponit per procurator ipsius rei duplicando. Et dicit quod ipsa replicatio preterita est inuulsa et inualida. nec exceptionem ipsius rei veram et legitimam inficere potuit et viciare. cum ille a quo actor se absolutus assertit absolutionis ipse minime habuit absoluendi potestatem. **Q**uare petit procurator ipsius rei predictis suis exceptionibus inherere per vos pronuciari et fieri per ipsas exceptiones est petitum. et actori sibi in expensis condempnari. pro finis sic exceptionibus. replicationibus. duplicationibus. et aliquibus triplicationibus quod duplicationibus. tandem per ultimas super Baltricianonibus renuncians. petant interloqu super exceptione vel replicatione sua. **I**udex per suam interlocutoriam pronuciabit super exceptione an obstat vel non. vel si super ea inducte sint probationes an sit probata vel non. **Q**uia tales exceptiones dicuntur emergentes. et super illis est pronuciandum. licet super incidenti non sit necesse pronuciare. **D**e quo plene de ordi. cogni. c. j. Et an sit pronuciandum super exceptione rei vel replicatione actoris. non plene in c. a nobis. de excep. p. doct. **Q**uia si exceptio est emergens tunc quoniam quicunque sequatur replicatio. duplicatio. triplicatio. etc. satis erit super exceptione pronuciari. ut ibi not. **E**t etiam ut dixi exceptio mixta. ut si res dicat se debuit petitiu promississe sub conditione scilicet si litis ascenderit capitulum. **I**sta vocatur mixta ideo quod dubium est an sit dilatoria an peremptoria. **N**am si extabit conditio erit dilatoria. si nunquam extabit conditio peremptoria. quoniam ergo sit opponenda antelitis contest. vel post tangit. **H**uius in spe. de excep. §. i. in fi.

De exceptionibus peremptoriis

Exceptiones autem peremptorie antelitis prestat. regulariter locum non habent sed post. Excipiuntur

Exceptio peremptoria

tres casus. videlicet qñ excipit de re iudi. trāf
acta. vel finita. **I**ste tres pempt. sūt pūilegia
te q ante lit. prest. opponi possunt. et ipam lit.
prest. impediūt. vt in. c. j. de lit. contest. li. vj. sic
habēt naturā pūdicialiū qā pcessui pūdi
cant. Et quō quattuor modis dī posito vel
exceptio pūdicialis. no. de or. cog. c. tuaz. ibi
de hoc p Hen. insti. de acci. Et in spe. de acti.
et peti. §. pūdiciales. et in. c. exceptōis. de lit.
prest. li. vj. **N**ouertendū ergo q sūt exceptio
nes pemptorie que pponi possunt et pbari
ante lit. prest. et post vsqz ad pclusionē cau
se. vt sūt pūdicetres pūilegiare. Alique tamē
sunt que nō possunt ante lit. prest. opponi. sic
vt lit. prest. et post ad pclusionē cau
se. et istud est regulare. **I**te sunt alique que
eniam post sententiā possunt opponi et pba
ri etiam si a sententiā nō fuerit appellatūz. sic
est exceptio cōpensationis. de quo dī or. cog.
ca. vlti. de fi. instr. cum Jo. Et in spe. de ap
pel. §. penul. v. sed nunqđ in causa. **U**nde ex
ceptionū pempt. alique sunt que non stant
per se. sed stant in qntum cōcernunt pncipa
les actiones. vt exceptio pacti de non agen
do et consimiles. que nō opponunt post sen
tentiā. nisi in causa appellatōis. quia vis
seu effect⁹ illaz tollitur p sententiā. **A**lie sunt
q stant p se sic q de sui natura nō cōcernunt
pncipales actōnes. et sic vis istarū non tolli
tur p sententiā. sic exceptio cōpensatōis. Et
ideo opponunt etiam post sententiā. de quo
tamen dicendū vt no. de or. cog. c. vl. Et cas⁹
i quib⁹ opponitur exceptio pemptoria post
sententiā ponit **S**unt. in spe. de excep. §. di
cto. v. **P**ost sententiā aut. et seqñ. Et **O**sti
ent. in sum. c. ii. §. et qñ. v. in casib⁹ non. dī sen.
et re iudi. sub rubr. de re iudicata. §. quāta. v.
nec exceptione pempto. **I**tem quō aliq per
emptoriarū dicunt pprie exceptōes. Alique
defensiones. **E**xceptiones vocant que ipso
iure tollūt obligationē naturalem. cui lē nō
sed istam ope exceptionis elidūt. **U**nde me
lius exceptiones elisione qz pempt. vocaren
tur. qā nō perimūt actionē. sed elidunt. vt ex
ceptionē pacti de non petendo in perpetuū
et iusiurandū. et similes defensiones que ipso

iure tollūt et perimūt omnē actionē. vt solu
tio. acceptulatō. de quo in spe. de excep. in pñ.
iste licet defendāt reum. non tñ excludūt vel
elidunt actionē. cum nulla sit actio. qz subla
ta. **A**liqui tñ vt **F**rancisc⁹ vcell. volunt dice
re q differentia vborū bñdī respiciat solum
vsum et modū duplicē alloquendi q rei vñ
tur. dicendo. excipiendo. ppono. vel ad iuris
mei defensionē ppono. **U**el vt dicit ipse defe
sio potest dici que reum psonaliter defendat.
exceptio que realiter elidit. de quo p Jo. an.
in dicto. c. exceptionis. de lit. prest. li. vj. in no
uella. **S**i ergo reo deficiūt dilatorie si habet
aliquā de pempto. pūilegiatis lit. cōtest. im
pedientib⁹. p se ad illam puerse et opponere
eam ante lit. prest. Et erit tñ forma exceptō
nis ista.

Forma exceptōis pūdicialis.
Coram vobis honorabili viro dño offi
ciali vel iudice. zc. procurator noie pcurato
rio talis rei pponit et dicit excipiendo q illa
vice inter pdictum reum et actorē pfatū corā
tali iudice ipi⁹ rei cōpetenti. de et sup pteso
debito p ipm actorē ab eodem reo etia⁹ ex ea
dem causa. etiam petita vel de et sup re in pre
tenso ipi⁹ actoris libello petita quā actor ad
se generaliter vel ex causa tali tñ et asseruit
punere exitit litigatū. et ipse actor ab eodem
dice priam sniam diffinituā reportauit per
quā reus ipse ab ei⁹ impetitoē fuit absolut⁹.
q snia appellatōe nō suspensa in rem transi
uit iudicatam. **U**el sic.

Coram vobis. zc. vsqz ibi. exitit litigatū
Et tandem partes ipse sponte et libere sup bu
iusmodi questione et litetrālierūt. sic q ipsa
causa p transactionem sopita est et extincta.
Unde ipse actor nūc sopitam eo modo que
stionē resuscitare et refricare psumēs. sup B
obstante sibi re iudicata vel transactione pdi
cta audiend⁹ nō existit. **Q**uare pdictus pro
curator rei petit p vos pronūciari decerni et
declarari p pfatum actorem sup petitoē sua
et causa bñdī non esse vlti⁹ audiendum.
nec ad agendum fore admittendū pdicto
reo in expensis legitimis condemnētis. **I**ta
debet petere quādo iste exceptōes opponūt
ante lit. prest. Et tñ etiā fm istam petitiōis

Exceptio preiudicialis

formā habz iudicis pñiciatio fieri. vt no. in ca. j. de lit. pñest. li. vi. Propter qd essz tun⁹ exceptiones tales differri post lit. pñest. qz tunc absolueret re⁹ sup pñcipali. vt ibi no. de q in spe. de excep. §. dicto i vlt. carta. **A**d hñt vt obstat exceptio rei iudicate plura hñt concurrere. vtz q idē sit corp⁹ seu qñtitas. idē mod⁹ petendi. eadē pñino pñonaz. Et qre⁹ possedit tpe snie rem penitā ab eo. vt no. in c. penul. de exceptiōib⁹. z in alle. c. j. de lit. cōtest. Item ad validitatē z efficaciaz exceptionis transactiōis requirit q transactio tenuerit. Unde potest actor pñra pñdictas exceptiōes replicare. sic dicēdo. Procurator talis actoris replicādo pñtēntas exceptiōes talis rei pponit et dicit. qz alis inter partes sup eadē re vel eodē debito fuerit corā tali litigatum. et snia lata diffinitiuā nec p appellandem suspensa. Quia tñ ille corāz q pñtes litigabant nullā habuit iurisdicōnē. ergo snia diffinitiuā q p eū lata fuit est nulla. Et tali cā actor tñc vel rem vel debui⁹ petebat. ex alia causa l' agendi mod⁹ est variat⁹. qz tñc ad h agebat nūc agit ad illd. zc. Vel nāfactio pñsseria dolo se est inita z nulla ex tali cā. zc. De quibus replicatiōib⁹ no. in alle. c. j. de excep. li. vi. et in spe. de excep. §. dicto. v. hoc quoqz notādum. **I**n iste exceptiones pñuilegiatē opponi possint post terminum dilatoriū. late tractat Jo. an. in addi. spe. de dila. §. j. Et sibi placet q sic per ratōnes quas ibi ad hoc adducit. **S**i vō nec pñdicte exceptiōes pñempto. reco pñent. sed bz aliquā actionē pñ actorē pñt eū corā eodē iudice reco uenire. siue iudex sit ordinari⁹. siue delegat⁹. de mut. pñ. c. j. d. rescp. dispendia. li. vi. Offerat ergo re⁹ tñc actori li. reco uentionalē añ lit. pñest. qz reco uentio bz fieri añ lit. pñest. postea nō bz locū reco uēno scilz post lit. pñest. nisi pñmissa añ lit. pñest. pñtestatōe de reco uentōe faciēda q fiat post lit. pñest. in cōtinenti sñm cōmunē opinionē doctoꝝ. l. z Bern. et Inno. videant dicere eā fieri posse et post lit. pñest. z ante pñclusionē cause. que opinio cōmuniter reprobat. vt no. i alle. c. j. de mut. pñ. Quia reco uentio vt dic Jo. de lig. est vñ respectiū pñernēs pñentionē. z respectiua sūt simul tēpe. Enaz pbat

Bordo rubricarū. zc. Et tñc oblato libello reco uentionali bñmōi cause sicut re pñuentiōis et reco uentōis illa a te vicissim scilz mutuis vicib⁹ tractande sunt z simul vna snia terminande. de or. cog. c. ij. v. nos aut. z in c. j. iñ all. ita q lit. pñest. sup libello actoris pñreū. Actor et statim pñtestabit litē sup libello rei. Et pñmo iurabit sup pñuentōe. scdo iurabit sup recon uentōe. z sic de alijs terminis z acub⁹ i cau sis bñmōi obseruādis z fiendis. vt ibi no. Si tñ iudex aliter qz p recon uentionē essz iudex circa obseruatōes talis vicissitudinis sibi lator est habena. de q p Jo. an. in addi. spe. de reco uentōe. §. videndū. Si aut reus neglexerit actorē reco uenire añ lit. pñest. vel in cōtinenti post lit. pñest. pñtestatōe pñs facta. vt dictū est. tñc si cā pendet corā delegato z re⁹ vult actori mouere actionē. qz Bñ non pñt via reco uentionis. opozet eū rescriptū ad eū dē iudicē impetrare. vt in dicto. c. dispendia. §. res us qz. Sed si cā est corā ordinario. tñc reus potest actorē corā eo reco uenire qñcūqz est ordinari⁹ pñs viriusqz. sz tñc cessabit vicissitudo pñcess⁹. qz qñbz lis tñc currit in arte sua. **I**n certis tamen casib⁹ non admittit recon uentio. vt si actor conuenit reum possessōne scz interdico vñde vi. non poterit actor p reum reco ueniri nisi de alia spoliatōe. vt i. c. vñ. de or. cog. Et ibi enā de spoliatōe in modū exceptionis opposita. et in c. ij. de or. cog. z in ca. frequens. de resti. spo. li. vi. Hoc vñ actor inuito. sed eo pñsentiente procedit recon uēno. vt de resti. spo. c. j. Et casus in quib⁹ locū non habet reco uentio. no. d. arbi. cū dilectis. et in glo. sup ea. **I**n autē actor debeat habere inducias deliberatorias sup libello rei cō uentionali. no. de mut. pñ. ca. j. Et dicit q sic si voluerit. Unde maliciosi aduocati reorū adueniente termino quo debēt respondere libello actoris si deficiūt eis exceptiones ad protelandū et differendū lit. pñest. porrigunt libellum reco uentionalē. vt sic nō respōdeat libello actoris donec actor eorū libello se paratum offerat respondere. et sic si actor velit statim respondere renunciando deliberatorijs pñdicta malicia nō iuuabit.

Reco uentio l. j. pñ
ad l. iij. c. i. pñ